

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

INSTITUT KOMUNIKAČNÍCH STUDIÍ A ŽURNALISTIKY

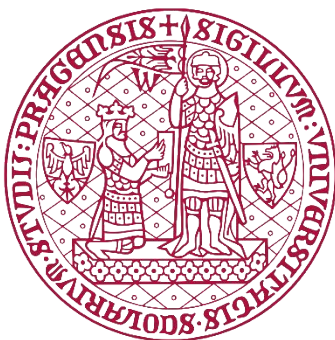
KATEDRA MEDIÁLNÍCH STUDIÍ

Bakalářská práce

2023

Aneta Švabová

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT KOMUNIKAČNÍCH STUDIÍ A ŽURNALISTIKY
KATEDRA MEDIÁLNÍCH STUDIÍ

**Sdílení fotografií dětí jejich rodiči na
sociálních sítích**

Bakalářská práce

Autor práce: Aneta Švabová

Studijní program: Komunikační studia – specializace Mediální studia

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Jana Rosenfeldová

Datum obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne: 29.4.2023

Aneta Švabová:

Bibliografický záznam

ŠVABOVÁ, Aneta. *Sdílení fotografií dětí jejich rodiči na sociálních sítích*. Praha 2023. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Mgr. Ing. Jana Rosenfeldová

Rozsah práce: 70 415 znaků

Abstrakt

Tato bakalářská diplomová práce se zabývá sdílením fotografií dětí jejich rodiči na sociálních sítích (zejména pak na síti Facebook či Instagram). Tento fenomén je známý jako *sharenting*. V teoretické i právní rovině jsou v této práci popsány jevy související s tímto sdílením, jako například vznik digitální stopy, která často obsahuje citlivé informace, detaily ze života nebo jinak problematické informace, které by o sobě samy dotčené děti nikdy nesdílely. Dále se práce zaměřuje na možná rizika těchto digitálních stop. Ať už by šlo o jejich zneužití jinými uživateli nebo jejich využití samotnou společností META pro budoucí účely reklamy, popřípadě jejich důsledky pro život dítěte mimo online svět. S přihlédnutím k vlastním podmínkám využívání platformy společnosti META i právním předpisům se práce pokouší odpovědět na otázky do jaké míry je toto sdílení nebezpečné, jaké má dítě možnosti se bránit a jaký je právní rámec této problematiky.

Tato práce je vystavěna na analýze a interpretaci množství odborných i jinak relevantních textů, spolu s právními předpisy a soudními případy, na základě kterých vytváří odborný i právní rámec této problematiky. Identifikuje také prostor pro zásah státu ze strany soudů a legislativy, který by byl, podle názoru autorky, v mnohých případech vhodný.

Abstract

This theoretical based bachelors theses is focused on phenomenon of sharing pictures of children online by their parents, so called sharenting (especially on Facebook or Instagram). There are risks connected to this kind of sharing, such as formation of a digital footprint, which could include sensitive information, details from personal life or other problematic information, which would never be shared by children it concerns. This work attempts to capture the consequences this sharing could have for a life of a child outside of online world as well as for their online presence. All these phenomena will be described in theory but also by a legal perspective. Considering the terms and conditions of use published by META or other legal documents, this work attempts to answer following questions: To what extend is sharing this information unsafe? Can the child seek legal defence? And what legal boundaries are there for this kind of sharing?

By analysing and interpreting academic and other relevant texts, together with legislation and jurisdiction, this work presents a conclusion, that such sharing could be a violation of privacy of a child, which would go hand in hand with violation of obligatory care for the child deriving

from parental responsibility. Furthermore, this work detects a space for state influence to this matter via courts and new legislation, that could be passed.

Klíčová slova

digitální stopa, online sdílení, fotografie, sharenting, právo, rodičovská odpovědnost, sociální média, Facebook, Instagram

Keywords

digital footprint, online sharing, photography, sharenting, law, parental responsibility, social media, Facebook, Instagram

Title:

Sharing pictures of children by their parents on social media

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Veronice Křest'ánové, Dr. za podporu a rady během psaní bakalářské práce a Mgr. Ing. Jana Rosenfeldové za vedení dohled nad mou prací.

Obsah

Úvod.....	12
1. Digitální stopa.....	14
1.1 Sharenting	15
1.1.1 Fotografie jako součást digitální stopy	16
1.2 Sdílení fotografií na sociálních sítích	16
1.2.1 Marketing a obchod s daty	16
1.2.2 Šikana, zneužití fotografií, stalking a krádeže identity v souvislosti s rodičovským sdílením	17
2 Společnost META.....	24
2.1.1 Facebook.....	24
2.1.2 Instagram.....	25
2.2 Právní aspekty bezplatného využívání služeb META	25
2.2.1 Právo k fotografii	26
2.2.2 Autorská práva	26
2.2.3 Fotografování osob	27
2.2.4 Aspekty rodinného práva a rodinných vztahů	27
2.2.5 Právo být zapomenut.....	28
3 Ochrana osobnosti se zaměřením na soukromí a důstojnost	29
3.1 Informační soukromí.....	30
3.1.2 Rada Evropy.....	31
3.1.3 Evropská unie.....	33
3.1.4 GDPR vs. META	35
3.1.5 Česká právní úprava.....	35
3.2 Vybrané případy.....	37
3.3 Jak může dítě postupovat pro svou obranu	40
Závěr	44

Summary	46
Seznam Grafů.....	51
Seznam Tabulek.....	51
Seznam Obrázků	51

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je rodičovské sdílení fotografií jejich dětí na sociálních sítích (tzv. *sharenting*) a možné důsledky tohoto sdílení. Dnes dospívá generace dětí, které s internetem vyrůstaly a toto téma se jich blízce dotýká. Je možné, že velké množství z nich má na internetu již zveřejněny informace, které by o sobě nikdy samy nezveřejnily a že se pro část z nich mohou tyto informace stát komplikací v budoucím životě.

V této práci budu rozebírat možná rizika spojená s tímto sdílením spolu s možnými důsledky vzniku digitální stopy. Zaměřím se také na dopady existence této digitální stopy pro další pohyb osob, kterých se toto sdílení dotýká, na internetu. Budu postupovat od seznámení s pojmem digitální stopy jako takové, fenoménem *sharentingu*, jak se do digitální stopy může propsat fotografie a jak může být fotografie dále v online prostoru využita. Představím produkty společností META a vysvětlím, jak bezplatné používání těchto produktů může zasahovat do práva autorského, rodinného i práva evropského v rámci nařízení GDPR.

Důležitou částí práce je kapitola věnující se právu na ochranu osobnosti, soukromí a důstojnosti. Zde se budu věnovat tomu, jak k tomuto právu přistupují nadstátní organizace, české právo a jak může být fungování sociálních sítí v přímém rozporu s těmito právními předpisy. Budu ilustrovat především důležitost základních práv na ochranu osobnosti se zaměřením na soukromí a důstojnost a jaké může mít dopady jejich ohrožení, a to nejen pro bezpečí dítěte, ale i pro jeho vztahy a spokojený život.

Na konci práce se pokusím vše zasadit do kontextu českého právního rámce spolu s možným návodem, jak se proti takovým zásahům do soukromí bránit, a to jak komunikací, vzděláním, tak i právní cestou. Zde je nutné upozornit, že problematika ohrožení dítěte sdílením informací o něm v České republice ještě nebyla judikována (neexistuje případ řešený českými soudy, ze kterého by bylo možné vycházet). Mé závěry tedy budou vycházet z české právní úpravy, obdobných případů řešených českými soudy a ze zahraničních soudních případů, které byly řešeny na půdě kontinentální Evropy.

Při své rešerši jsem postupovala systematicky od definic pojmů k interpretaci odborných i jinak relevantních textů, které jsem pro hlubší porozumění tématu doplňovala o nálezy Ústavního soudu a jinými soudními rozhodnutími. Vždy jsem čerpala z případů, které byly řešeny v souvislosti s problematikou práv dítěte, práv rodiče k rozhodování o dítěti, právem na soukromí nebo přímo sdílení obsahů rodiči o svých dětech.

Právní úprava často zaostává za rychlým vývojem technologií a výzvami, které tento rychlý vývoj přináší. Problematiku práv ochrany osobnosti a soukromí a její úpravu je možné vysledovat paralelně spolu s vývojem médií, technologií a nástroji, kterými můžeme do těchto práv zasahovat. Nebo minimálně krok za nimi. Nikdy však nebylo třeba řešit sdílení obsahů a ochranu práv s ním spojených v takovém rozsahu jako dnes. S rozšířením dostupnosti nových prostředků, s potenciálem sdílení osobních údajů, do většiny rodin v České republice také musíme řešit, jestli právní úprava rodinných vztahů je v tomto ohledu dostatečná. V tomto případě bude třeba hledat onu úzkou hranici mezi právem na soukromí, nerušený rodinný život a výchovu dítěte na jedné straně a na straně druhé zásahem státu a práva pro zajištění ochrany základních práv dítěte a jeho bezpečí.

Hlavním přínosem této práce shrnutí odborného pohledu na mediální problematiku a její zasazení do právního rámce. Propojením těchto dvou oborů se snažím zasadit do kontextu všechny aspekty této problematiky. Mimo jiné zdůrazňuji, že již nemůžeme sdílení fotografií dětí jejich rodiči na sociálních sítích vnímat pouze jako potencionální zásah do práva na soukromí, ale také jako možné ohrožení dítěte, vystavení jeho podobizny riziku zneužití, hrozbu krádeže osobnosti, a to všechno v kontextu trvalosti obsahů sdílených na sociálních sítích. Řešení této konkrétní problematiky chybí jak v českém právu a jeho zpracování není vidět ani v mnoha odborných textech. Tato práce si klade za cíl sloužit jako úvod do této problematiky, která se podle mého názoru bude stávat čím dál tím více palčivá a bude se projevovat zejména v každodenním životě.

pro účely této práce je vždy předpokládáno naprosto veřejné nastavení profilů, na kterých jsou fotografie sdíleny

1. Digitální stopa

Digitální stopu definuje Tony Fish jako soubory dat a metadat (data o datech¹) vypovídající o tom, kdo jsme (Fish, 2009). Digitální stopy vznikají naším pohybem a chováním na internetu. Vznikají naším pasivním i aktivním chováním. Pasivní digitální stopa jsou informace z počítačového systému, počítačových sítí a užívaných online služeb, jako například IP adresa, vyhledávané výrazy, údaje o času a činnosti v síti. Aktivní stopa vzniká naší vědomou činností – přispíváním do komentářů, „lajkováním“, sdílením vlastních příspěvků (internetem BEZPEČNĚ, 2018). Především aktivní digitální stopa bude pro tuto práci podstatná. Digitální stopu, pasivní i aktivní, totiž nemusíme vytvářet jen my sami. Informace o našich zájmech, aktivitách, pohybu či momentálním výskytu mohou do naší digitální stopy vnést i naši přátelé, rodina, známí.

Konkrétně se bude práce dále zaměřovat na digitální stopu vzniklou aktivním šířením fotografií. Na každé fotografii, na které jsme zachyceni, zůstává naše podoba, ale i další informace, ze kterých je možné o nás hodně zjistit. U fotografie je možné zjistit kdy a kde byla pořízena, s kým jsme v danou chvíli trávili čas, kdo jsou naši přátelé. Z případných popisků u fotografie může vyplývat, jaká byla náplň našeho dne, co k fotografii vedlo a tak dále.

Mnohé z těchto fotografií se online sdílením následně dostávají mimo naši kontrolu. Fotografie je možné v prostředí internetu dále sdílet, uchovávat jejich odkazy nebo si je přímo ukládat do vlastních počítačových zařízení a chytrých telefonů, takže nad nimi původní majitel i lidé na nich zachyceni ztrácí kontrolu. Je tedy vždy dobré si rozmyslet, jaké následky může mít sdílení dané fotografie pro všechny, kteří jsou na ni zachyceni. Jednoduché smazání fotografie ze sítě, na které byla zveřejněna totiž nemusí stačit, aby byla z internetu či sociální sítě úplně odstraněna.

Tuto skutečnost potvrzuje případ Maxe Schremse, studenta právnické fakulty ve Vídni, který se několikrát soudil s Facebookem kvůli politice uchovávání a ochrany dat. Soudnímu sporu předcházela výzva Facebooku pro vydání osobních dat, která o něm Facebook uchovával. Na 1222 stranách, které po dlouhém dialogu s Facebookem obdržel se nacházely informace o již dávno smazaných zprávách, statusech a fotografiích, které byly kdysi na jeho profilu sdíleny. (Šavelková, 2013)

¹ Každý soubor, který uživatel vytvoří, nese svá metadata – tabulku, ve které je zapsáno, kdy byl soubor vytvořen, kdy naposledy změněn a na základě registrace daných programů i kým byl vytvořen. (internetem BEZPEČNĚ, 2018)

Tato uchovávání dat s sebou nesou rizika, ovšem ve vztahu k fotografiím se nejedná pouze o využití k marketingovým účelům nebo hrozby úniků dat. Facebook dokáže tvořit *stínové profily*² lidem, kteří na platformě vůbec registrováni nejsou. Facebook sice v roce 2021 oznámil zrušení funkce rozpoznávání obličejů, tedy schopnosti Facebooku přiřadit k fotografii konkrétní jméno na základě shody podoby obličeje s jinými fotografiemi (Pesenti, 2021), ale k fotografii přidružená metadata a komentáře stále poskytují širokou škálu informací, které mohou být zahrnuty v tvorbě stínového profilu.

Pokud tedy rodič sdílí fotografie svého dítěte, spolu s komentáři a popisky, umožňuje tak společnosti META shromažďovat informace ohledně dítěte, které jsou stejně obchodovatelné jako informace registrovaných Facebookových uživatelů – digitální stopa dítěte se tedy rázem stává obchodovatelným materiálem.

Tato forma sdílení obsahů se již v laické i odborné literatuře označuje pojmem *sharenting* a její dopady nezůstávají pouze u sběru dat pro marketingové účely.

1.1 Sharenting

Sdílení informací o dětech jejich rodiči, tzv. *sharenting*³, je pojem, který se poprvé objevil v odborných publikacích v roce 2015. Jedná se o sdílení fotografií, videí a jiných podstatných informací rodiči o svých dětech. Důvodů k tomuto sdílení může mít rodič mnoho. Některé z nich mohou být touha se pochlubit se vlastním dítětem, vyhledávání podpory a pomoci v různých situacích života dítěte, zaznamenávání důležitých okamžiků a uchovávání vzpomínek nebo pouze komunikace s rodinou (Ilaria Cataldo, 2022). Některé studie dokonce uvádí, že takové sdílení může mít pro rodiče až terapeutické účinky a může napomáhat se snížením stresu způsobeného rodičovstvím (Wolfers, 2020). Jedná se o rostoucí trend po celém světě a v některých případech si rodiče na sdílení života svého dítěte vystaví na sociálních sítích kariéru (Ilaria Cataldo, 2022). Dítě se pak stává nástrojem propagace rodinných profilů a skrze sponzoring i tváří reklam na různé produkty a značky na daném profilu propagované. Počet sledujících takových profilů pak nekončí pouze u známých a rodiny dítěte. Sdílení informací o jeho zdravotním stavu, intimních záležitostech a každodenním životě tak v extrémních případech mohou pozorovat až statisíce lidí (Ondřejová, 2023).

Jak bylo již zmíněno výše, takto vytvořená digitální stopa se stává pro dítě dlouhodobým uložištěm osobních informací, které je těžké získat zpět pod svou kontrolu. V některých

² Soubory dat shromažďované na základě informací poskytnutých uživateli sociální sítě o třetích osobách.

³ Kombinace slov *sharing a parenting*

případech může být digitální stopa pro dítě takovou přítěží, že nebude dále chtít vystupovat pod svým jménem a bude zvažovat odříznutí se od své rodiny, jak o tomto problému anonymně promluvila dívka z influencerské rodiny v rozhovoru pro magazín TeenVouge (Latifi, 2023).

1.1.1 Fotografie jako součást digitální stopy

Jak již bylo řečeno, z fotografií sdílených třetí osobou, spojených s konkrétním jménem nebo profilem se dá zjistit velké množství informací. To může mít dále dopad na potencionální zaměstnanecký vztah nebo vliv na vztahy a interakci s naším okolím. Fotografie sdílené rodiči mohou pro děti při vstupu do nového kolektivu znamenat, že se stanou obětí předsudků a pokud se bude jednat o zesměšňující obsah a děti se tak stanou terčem posměchu, může takové sdílení vést až k nemožnosti se do tohoto kolektivu začlenit (Kudrna, 2020). Vždy záleží, co daná fotografie zachycuje, je ale patrné, že jedním sdílením mohu ovlivnit život jiného člověka, který má svá vlastní práva na soukromí a důstojnost.

Pro účely této práce budu tedy brát v úvahu fotografie, na kterých je daná osoba přímo identifikovatelná, zachycují osobu v běžném životě (nejedná se o uměleckou fotografii) a jejichž autorem je sám rodič.

1.2 Sdílení fotografií na sociálních sítích

1.2.1 Marketing a obchod s daty

Jak bylo ilustrováno na případu Maxe Schremse (kapitola 1), informace o nás zůstávají na sociálních sítích i po jejich smazání. To ale neplatí pouze pro registrované uživatele. Facebook ukládá a předpovídá informace o třetích osobách na základě sdílení a online chování registrovaných uživatelů (Garcia, 2017). Je tak schopen u neregistrovaných uživatelů předpovídat nejen okruh známých a přátel, kteří Facebook využívají, ale i zájmy, odhadovaný věk, sexuální orientaci, sociální status atd. (Luis Aguiara, 2022). Jedná se o velice komplexní sadu informací, která je dále zpracována na půdě cizího státu a využita k marketingovým účelům (Přívora, 2022).

Navíc je možné s těmito stínovými profily spojit minulý i budoucí pohyb na internetu (Luis Aguiara, 2022). V momentě, kdy se dítě poprvé dostane na internet, vznikne toto propojení mezi nashromážděnými informacemi stínového profilu a novou registrací pro lepší cílení možné reklamy a produktů (Hill, 2017). Otázkou je, zda je možné Facebooku zcela zamezit získávání dat o třetích, neregistrovaných osobách a stále zůstat aktivními uživateli.

Mark Zuckerberg na toto téma promluvil na půdě Parlamentu EU. Existenci stínových profilů prezentoval jako nutnost pro předcházení hrozeb od potenciálních uživatelů v prostředí sítě Facebooku, které by mohly vzejít ze sdílení zakázaného nebo nevhodného obsahu a zakládání falešných účtů. Sbíráním těchto informací se tedy, podle jeho slov, snaží předcházet ohrožení svých stávajících uživatelů (Hensel, 2018).

Z podmínek používání produktů společnosti META je však možné se dozvědět více. META uvádí, že data neregistrovaných osob jsou sbírána ze tří důvodů. Prvním důvodem je již zmíněná ochrana existující online komunity (stávajících uživatelů), dále technické zabezpečení a ochrana stránek jako taková a posledním uvedeným důvodem je sledování výkonu stránek (hledání prostoru pro teoretické zlepšení). Sběr dat přitom neprobíhá pouze na sociálních sítích vlastněných touto společností. Tento sběr dat META ospravedlňuje tím, že data sbírá ze stránek, které využívají její produkty nebo jsou s jejich produkty nějak propojené. Toto se ale týká pouze lidí, kteří jsou na internetu již aktivní. Jak ale vyplývá z tohoto popisu, pro vznik stínového profilu není aktivita na internetu ze strany osoby, o které je stínový profil tvořen vůbec nutná (META, 2023).

Znepokojující je, že u popisu toho jaká data META sbírá a proč, uvádí společnost výčet jako demonstrativní (nejedná se o kompletní výčet). Chybí také informace o tom, jak takovému sběru dat zamezit (META, 2023). O dalším použití těchto dat, například jaké by mohlo být marketingové využití dat z příspěvků ostatních uživatelů a množství těchto sebraných dat se tak můžeme pouze domnívat z přidružených výzkumů stínových profilů (Luis Aguiara, 2022). Je tedy podstatné si uvědomit, kdy za svou online přítomnost platíme i daty, která nejsou naše, a je důležité hledat limit, do kdy tímto sdílením třetí osoby neohrozíme. Dítě může mít při svém vlastním vstupu do prostředí sociálních sítí vytvořenu takovou sbírku informací, která bude umožňovat velice snadné cílení reklam a personalizace obsahů, což jeho budoucí pohyb po síti zcela určitě ovlivní.

1.2.2 Šikana, zneužití fotografií, stalking a krádeže identity v souvislosti s rodičovským sdílením

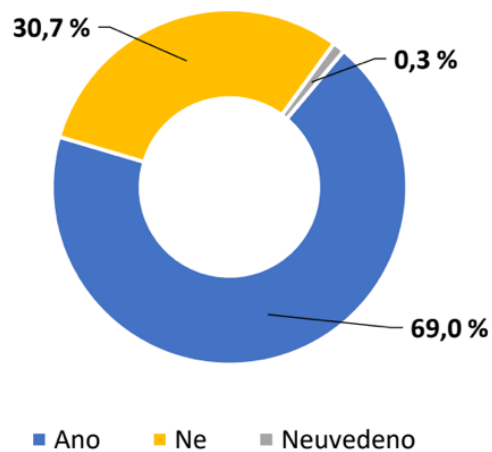
Pro dítě bude ovšem mnohem vnímavější a intenzivnější dopad tohoto sdílení v jeho každodenním životě. Zejména se bude jednat o šikanu, zneužití informací, stalking nebo krádeže identity. Pouze část rodičů si tato rizika uvědomuje. Podle výzkumu Centra prevence rizikové virtuální komunikace (PRVoK) Pedagogické fakulty Univerzity Palackého

v Olomouci si velká část rodičů neuvědomuje rizika spojená s tímto sdílením a nemají z nich obavy (Kopecký, 2022).

Graf 1 ukazuje, kolik z oslovených rodičů někdy sdílelo fotografie, videa nebo jiné informace o svém dítěti na internetu. Tabulka 1 pak uvádí, kolik z nich si je vědomo toho, že by toto sdílení mohlo jejich dítě nějakým způsobem poškodit.

Graf 1- výzkum Sharenting u českých rodičů, Centrum PRVoK, PdF UP Olomouc

Sdílel/a jste někdy fotografie, videa či jiné informace o svém dítěti na internetu (např. sociálních sítích)?

(n=2481)

Tabulka 1- výzkum Sharenting u českých rodičů, Centrum PRVoK, PdF UP Olomouc

Máte obavy ze sdílení obsahu o svých dětech na internetu?	Relativní četnost
Ano, bojím se, že by to mé dítě mohlo negativně poznamenat někdy v budoucnu.	17,2 %
Ano, bojím se, že by mé dítě nebylo v budoucnu rádo za to, co jsem o něm sdílel/a.	17,3 %
Ano, bojím se zneužití sdílených fotografií či videí.	41,2 %
Ano, bojím se, že ztratím veškerou moc nad sdíleným obsahem.	17,5 %
Ano, bojím se, že by toto sdílení mohlo narušit náš vztah.	6,2 %
Ano, bojím se, že by sdíleným obsahem mohl někdo v budoucnu mé dítě šikanovat.	12,5 %
Ano, bojím se, že by sdíleným obsahem mohl někdo v budoucnu mé dítě ztrapňovat.	14,1 %
Nemám obavy ze sdílení obsahu o svých dětech na internetu.	31,4 %
Nevím, nedokážu posoudit.	10,7 %
Neuvedeno	1,0 %

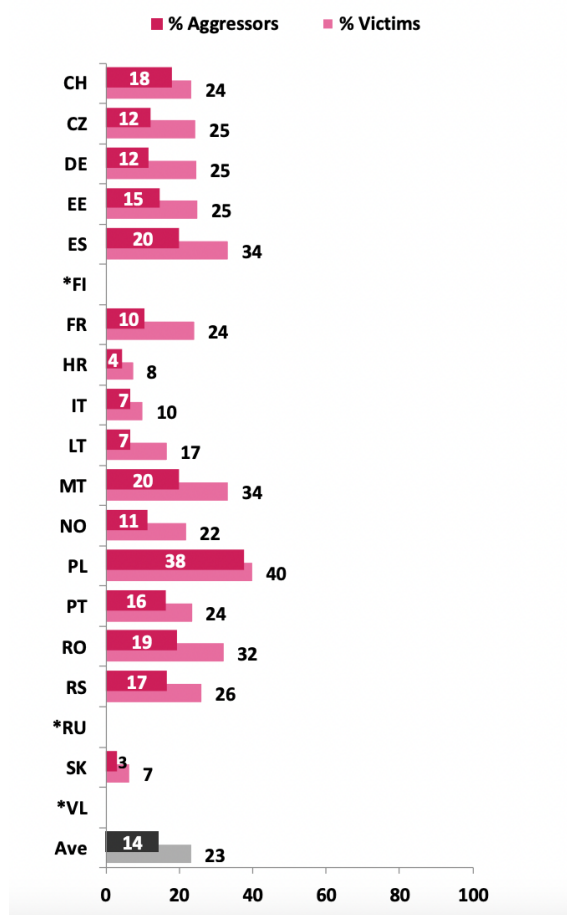
(n=2481)

31,4 % respondentů uvádí, že ze sdílení fotografií a videí svých dětí na internetu nemá obavy. Rizika jsou ovšem reálná. Pokud bychom možné dopady vztáhli pouze na oblast České republiky, kde je nejpravděpodobnější, že by se dítě mohlo setkat s negativními reakcemi na obsah sdílený jeho rodiči na sociálních sítích, pak se bude jednat o 75 % populace, tj. 8.05 milionu lidí, kteří jsou aktivní na sociálních sítích (DATAREPORTAL, 2022). Sdílený obsah se zaručeně nedostane ke každému z nich. Digitální stopa se ale pohybuje společně s námi. Pokud bychom v rámci České republiky měnili bydliště nebo zaměstnání, tyto informace se pak mohou na základě sdílení polohy nebo přidávání nových kontaktů dostat k mnohem většímu počtu lidí, než bylo původně zamýšleno.

Nemusí se však jednat pouze o rizika přímé konfrontace v rámci prostředí, kde se dítě vyskytuje. Kyberšikana je také formou zneužití sdíleného obsahu proti dítěti a s rozvojem technologií je velice častá. Mohou tak vznikat falešné profily přímo pro účel zesměšnění osoby, o které je na nich dále sdílen obsah. Přímá konfrontace přes internet a výhrůžky v online prostředí také nejsou výjimkou (David Smahel, 2014). Výzkum EU Kids online 2020 zjišťoval, kolik dětí se setkalo s kyberšikanou nebo agresí za rok 2019 (David Smahel, 2020).

Graf 2- výzkum EU Kids 2020, graf znázorňující procentuální zastoupení dětí, které se za rok 2019 setkaly agresivním chováním a šikanou online. V roli agresorů (červená) nebo obětí (růžová)

Figure 39: Aggression and victimisation in the past year (on- or offline), by country

V České republice se s online šikanou nebo agresivním chováním setkalo v roce 2019 25 % dětí. Výzkum přímo z českého prostředí pak ukazuje, že většinou byly v roli agresora děti, které s obětí chodily do stejné třídy, hned na druhém místě pak bývalí kamarádi a následně žáci z jiné školy. Nejčastější forma útoku probíhala přes síť Facebook (Kopecký, 2019).

Útoky nemusí mířit pouze na důstojnost oběti, ale i na její soukromí a majetek. Případy krádeží identity budou podle britského výzkumu a předpovědi Barclays⁴ zapříčiněny sdílením informací o dětech na sociální sítě jejich rodiči, a to až do výše tří čtvrtin případů do roku 2030. (Cochrane, 2019) Ke krádeži identity je třeba především tří informací – jméno a příjmení, datum narození a adresa trvalého bydliště. Jméno bývá běžně sdíleno, často jako komentář ke sdílené fotografii a pokud není doplněno o příjmení, není těžké ho dohledat z účtu rodičů. Adresu trvalého bydliště je možné z mnohých fotografií vyčíst přímo nebo je patrná z nastavení

⁴ Britská mezinárodní bankovní a finanční společnost.

sdílení polohových služeb.⁵ K zjištění data narození pak stačí sdílení jediné fotky z oslavy narozenin. Tyto informace bývají pak často ukládány a po dovršení osmnáctého roku věku dítěte bývají používány k zadávání falešných půjček a jiným finančním podvodům (Coughlan, 2018).

Samotné děti pak vnímají různé dopady své online přítomnosti za doby trvání svého dětství. Výzkum EU Kids 2014 zjišťoval, s jakými riziky se děti na sociálních sítích setkávají, když už jsou sami aktivními uživateli. Jmenováno bylo shromažďování a zesměšňující úprava fotek, sdílení ponižujícího obsahu zakládání falešných profilů a užívání fotek jako „sledovacích zařízení“⁶ (Smahel, 2014) Jedná se pouze o možná rizika, která mohou děti sužovat až po zahájení jejich vlastního „online života“, ale je důležité si uvědomit, že pokud tyto zkušenosti vyvolává sdílení fotografií samotnými dětmi na vlastních profilech, pak k tomu mohou příspěvky rodičů velice napomáhat, dokonce mohou být počátečním impulzem pro toto chování.

Za posledních 20 let počet těchto útoků vzrostl po celé Evropě. Evropské výzkumy z roku 2010 uvádí, že s chováním, které vnímali jako nevhodné a obtěžující se na internetu⁷ (především sociálních médiích, ale do výzkumu byly zahrnuty např. i herní platformy) setkal v průměru 15 % dětí napříč zeměmi EU (Sonia Livingstone, 2011). Výzkum publikovaný roku 2020 pak ukazuje nárůst do roku 2019 v některých zemích, a to v průměru až na 25 % (jako v případě České republiky, viz výše) (David Smahel, 2020).

Ačkoli studie uvádí, že rodiče jsou většinou vnímáni jako hlavní rádci a centrum podpory při pohybu na internetu, její autoři také zjistili, že děti vnímají sdílení svých fotografií jejich rodiči jako negativní a rodiče pak rychle přechází z role ochránce do role toho, kdo nebezpečí vyvolává nebo k němu přispívá. Nejčastěji se tak děje bez souhlasu dítěte, které se následně domáhá odstranění sdíleného obsahu.

Jak je možné vyčíst z Tabulky 2, v České republice se počet sdílení, ke kterému dítě nedalo souhlas pohybuje nad evropským průměrem, a to o 4 procentní body. Naopak počet žádostí o odstranění tohoto obsahu již za evropským průměrem zaostává. Tento rozdíl může souviset s tím, že v porovnání s evropským průměrem méně českých dětí uvádí, že jsou kvůli tomuto sdílení smutné nebo že obdržely negativní komentáře od svého okolí. Lze se ale také domnívat, že neznají rizika spojená s tímto sdílením, o takovém sdílení vůbec nevědí nebo se jedná o

⁵ Na instagramu je přímo možné u fotografie označit místo, kde byla pořízena a s tímto označením ji sdílet.

⁶ Médii ze kterých je možné vyčíst pohyb dítěte.

⁷ Tímto chováním rozumíme:

obsah, jehož sdílení dítěti nevadí.

Tabulka 2 - EU kids online 2020

	My parent published information online without asking first if I was okay with it	I asked my parent or carer to remove things they had published on the internet	I was upset because of information my parents published online	I received negative or hurtful comments because of something my parent published online
CH	15	10	5	3
CZ	24	12	7	6
DE	9	6	7	4
EE	17	8	4	2
ES	24	16	11	4
*FI	19	13	12	6
FR	13	9	9	7
HR	11	10	9	7
IT	16	12	6	5
LT	8	3	3	1
MT	28	24	15	13
NO	36	19	9	6
PL	11	10	13	9
PT	29	14	13	6
RO	28	29	21	22
RS	21	21	6	6
*RU	23	18	13	7
SK	8	4	3	3
*VL	36	21	12	10
Ave	20	14	9	7

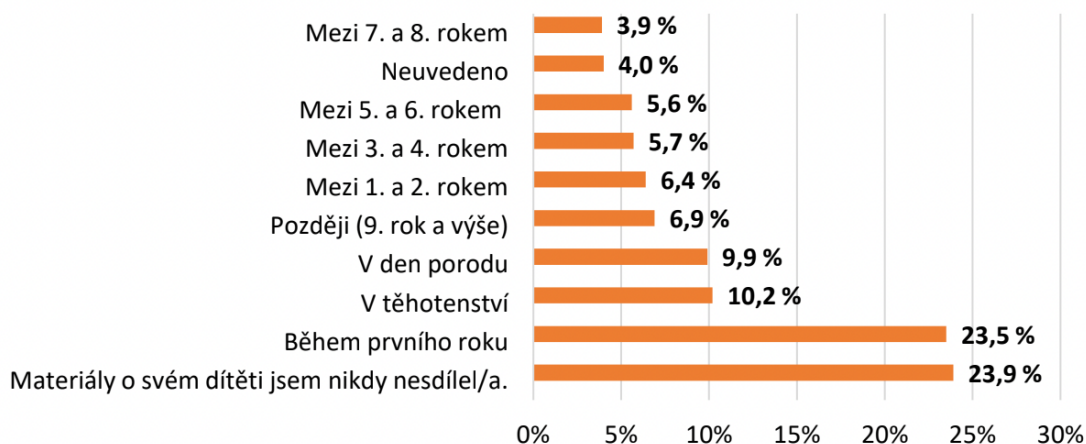
* FI/RU/VL: Data not weighted

QF80a In the PAST YEAR, how often has this happened to you? Percentage of children who answered *a few times, at least every month, at least every week, or daily or almost daily.*

Base: All children 12–16 who use the internet.

Sdílení života dítěte může začít dlouho před jeho narozením. Fotografie z ultrazvuku, videa na kterých rodiče zjišťují pohlaví dítěte nebo fotografie z nemocnice s informacemi ohledně zdraví dítěte jsou fenoménem, který v Čechách sice nepřevládá, ale není ani zanedbatelný. První rok života dítěte je pak nejčastějším obdobím (23,5 %), ve kterém čeští rodiče poprvé zveřejňují jeho první fotografii, video či jiné informace na internetu (Kopecký, 2022).

V jakém věku dítěte jste sdílel/a jeho první fotografii, video či jiné informace o něm na internetu?

(n=2481)

Výzkumný tým centra PRVoK zde pak dochází k závěru, že pokud stanovíme hranici schopnosti vyjádření souhlasu se sdíleným obsahem na 5 let, nebylo by ho schopno dát 45,5 % dětí, o kterých je obsah sdílen (Kopecký, 2022).

Během dospívání dítě vstupuje do nových sociálních skupin se svými vrstevníky a tvoří si nové sociální vazby (školka, základní a střední škola...). V těchto skupinách se pak mohou, i přes věková omezení sociálních sítí, fotografie dětí dále šířit a být využívány k šikaně/kyberšikaně. 12,25 % českých dětí někdy zažilo, že jejich fotografie byla zneužita proti nim (Kamil Kopecký, 2019). Jak již bylo řečeno, ve většině případů útoků byli agresory spolužáci či bývalí kamarádi.

Útoky nemusí končit u prosté šikany. Zneužití fotek dětí, které jsou dostupné na internetu může přesáhnout hranice přímé komunikace s dítětem. Fotografie se mohou dostat na stránky propagující pedofilii či být zneužity k nežádoucím účelům, často v sexuální kontextu (Steinberg, 2017). Jak bylo řečeno výše, získávat tyto fotografie zpět je pak velice těžké.

2 Společnost META

Společnost META vlastní jedny z největších sociálních platforem na světě – Facebook a Instagram. Jako bezplatná sociální síť čerpá své příjmy z inzercí a cílené reklamy, jak také uvádí v podmínkách pro využívání svých služeb:

Používáním produktů společnosti Meta, na které se vztahují tyto smluvní podmínky, však berete na vědomí, že vám můžeme zobrazovat personalizované reklamy a další komerční a sponzorovaný obsah, za jehož propagaci v rámci produktů společností vlastněných společností Meta i mimo ně nám firmy a organizace platí. Vaše osobní údaje, jako jsou informace o vaší aktivitě a zájmech, používáme k tomu, abychom vám zobrazovali personalizované reklamy a sponzorovaný obsah, který by pro vás mohl být relevantnější. (META, 2022)

Vytváří tak prostředí pro komunikaci založené na sdílení informací (našich dat), ze kterých benefituje společnost a potencionálně i my jako spotřebitelé. Náš pohyb na této síti je ovlivňován nejen systémem personalizace a komercializace našich dat a předchozích akcí na síti, jak plyne z podmínek používání produktů společnosti, ale také z vnitřních předpisů, které odrážejí právní rámce území, kde META nabízí své služby⁸. Tato pravidla a práva se dotýkají také způsobu zpracování osobních údajů, který je na těchto platformách přístupný. Dosah META platforem ovšem není omezen hranicemi, zpracování dat sice probíhá pod normami evropského práva, ale data jsou pak dále zpracovávána mimo evropské prostory a za jejich zabezpečení ručí právní řád USA. Mezi EU a USA už kvůli tomu vzniklo několik dohod, poslední v podobě návrhu z roku 2023.⁹ Zástupci EU ale stále vidí nesrovnalosti mezi evropským a americkým právem ochrany dat (Bertuzzi, 2023). Jedná se přitom o velké toky dat, která mají pro dané společnosti obrovskou hodnotu.

2.1.1 Facebook

Od svého vzniku v roce 2004 se Facebook stal světově nejrozšířenější online sociální sítí. S 2 963 miliardami aktivních uživatelů je největší a pro inzerenty nejatraktivnější platformou. (Kemp, 2023) V České republice je využíván 4,85 milionů lidí (DATAREPORTAL, 2022). Za rok 2019 bylo na Facebooku sdíleno v průměru 350 milionů fotografií za jediný den (Smith,

⁸ Podstatný rozdíl je viditelný např. u online nákupů, kde platí jiná práva pro oblast EU než pro zbytek uživatelů v rámci vztahů podnikatel – spotřebitel.

⁹ Opinion 5/2023 on the European Commission Draft Implementing Decision on the adequate protection of personal data under the EU-US Data Privacy Framework

2019) Průměrně na fotografii na jedné facebookové stránce zareaguje 0,12% sledujících této stránky či profilu, což si lze představit jako jednu reakci na každých 883 sledujících uživatelů (Kemp, 2023).

2.1.2 Instagram

Instagram byl založen roku 2010 a v roce 2012 přešel pod vlastnictví společnosti Facebook¹⁰ (Sedlák, 2012). Dnes má Instagram 2 miliardy aktivních uživatelů, kteří za měsíc navštíví jejich stránky (DATAREPORTAL, 2023) Denně je na něj nahráno okolo 95 milionu příspěvků a 500 milionů příběhů¹¹ (Smith, 2019). Je přitom pravděpodobné, že od roku 2019 tato čísla ještě vzrostla (Kemp, 2022).

2.2 Právní aspekty bezplatného využívání služeb META

Společnost META si ve svých podmínkách bezplatného využívání vyhrazuje určitá práva pro nakládání s našimi daty, včetně fotografií.

Když v našich produktech nebo v souvislosti s nimi sdílíte, zveřejňujete nebo nahráváte obsah, na který se vztahují práva k duševnímu vlastnictví, udělujete nám nevýhradní, převoditelnou, sublicencovatelnou, bezplatnou a celosvětovou licenci k hostování, používání, distribuci, úpravě, spouštění, kopírování, veřejnému předvádění nebo vystavování, překladu a vytváření odvozených děl k vašemu obsahu (podle vašeho nastavení soukromí a aplikace) (META, 2022).

Tato klauzule neznámá popření autorského práva k fotografii. Stále autorovi náleží veškerá osobnostní práva podle §11 Autorského zákona¹². Touto licencí se ovšem uděluje nevýhradní práva majetková vztahující se k fotografii společnosti META. Licence se podle těchto podmínek uděluje čistě nahráním dané fotografie do sítě. Jedná se přitom o velice široce pojatou licenci k nakládání s fotografií. Z obchodního modelu fungování Facebooku se nedá usuzovat, že by si touto licencí Facebook zajišťoval možnost fotografii komerčně využívat. Spíše to můžeme chápat jako právní ochranu proti možným žalobám, kdyby se fotografie dále šířila po síti i mimo ni, tj. právo společnosti META udělovat licenci k dané fotografii dál, jak je patrné

¹⁰ Dnes pod názvem společnost META

¹¹ Příspěvky které zmizí do 24 hodin od jejich sdílení

¹² Kapitola 2.2.2 Autorská práva

z podmínek:

Dáváte nám oprávnění ukládat, kopírovat a sdílet ji s dalšími subjekty jako jsou produkty společnosti Meta nebo poskytovatelé služeb podporující příslušné produkty a služby (META, 2022)

V podmínkách dále najdeme, že *platnost této licence končí v okamžiku, kdy je váš obsah odstraněn z našich systémů*. (META, 2022). Je ale důležité si uvědomit, že jakmile je fotografie sdílena některým z dalších uživatelů či je jinak dále šířena po síti mimo náš profil za dob trvání námi udělené licence, pak licence k fotografii dále trvá, dokud není odstraněno veškeré její sdílení.

2.2.1 Právo k fotografii

Pokud autor fotografie svého dítěte sdílí tuto fotografii na sociální síť, pak panuje obecné přesvědčení, že pokud tomu, kdo fotografii sdílí náleží autorská práva, má nad fotografií bezmeznou kontrolu a může s ní nakládat dle svého uvážení. To ale není úplně pravda. Pokud na fotografii je rozeznatelná podoba dítěte nebo je z ní možné dítě přímo identifikovat, uplatní se zde především práva na ochranu osobnosti a soukromí (Valoušek, 2022). Stejně tak bude autorské právo k fotografii narušeno podmínkami společnosti META, se kterými při využívání jejích produktů musíme souhlasit. Na všechna tato práva a jejich vztah se nyní zaměřím podrobněji.

2.2.2 Autorská práva

Aby fotografie požívala autorskoprávní ochrany, je nutné, aby splňovala náležitosti §2 zákona č. 121/2000 Sb. (dále jen Autorský zákon). Jinými slovy, musí být autorským dílem. Aby se jí stala, musí naplňovat pojmové znaky autorského díla – musí být výsledkem tvůrčí činnosti nebo musí být přinejmenším původní v tom smyslu, že je autorovým duševním výtvorem (Valoušek, 2022).

Autorskoprávní ochrana je dílu přiřčená automaticky – práva nabýváme momentem, kdy je dílo vnímatelné smysly podle §9 odst. 1 Autorského zákona. Tato práva – osobnostní (§11 Autorského zákona) a majetková (§12 Autorského zákona) nám umožňují s fotografií volně nakládat, zveřejňovat ji, osobovat si její autorství a sdílet ji.

Jak je už ale zmíněno výše, tato práva naráží na úpravu ochrany osobnosti a soukromí.

2.2.3 Fotografování osob

Samotný fakt, že fotografie je naším autorským dílem nám nemusí nutně zaručovat neomezené nakládání s danou fotografií. Při fotografování osob musíme brát v potaz jejich právo na ochranu podoby a soukromí. Tuto problematiku upravuje zejména zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník (OZ) a to v §84-90, kde stanoví, že *zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením*¹³ a že *rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením*¹⁴.

V konkrétním případě pořizování a sdílení fotografie dítěte narážíme na problém svéprávnosti. Dítě je zastupováno svým rodičem, které je podle zákona jeho právním zástupcem¹⁵. Ten by měl mít vždy na mysli především blaho dítěte a jeho bezpečí.

2.2.4 Aspekty rodinného práva a rodinných vztahů

Na problematiku zajištění blaha dítěte je třeba nahlížet především přes právní institut rodiny¹⁶. Podle ustanovení v preambuli Úmluvy o právech dítěte je rodina základní jednotkou společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016). Tomuto poslání odpovídá i česká úprava rodinného práva, ze které vyplývá snaha zajistit dítěti přirozený prostor pro vývoj a rodičům poskytnout práva a povinnosti pro zajištění takového prostoru od narození dítěte až do momentu jeho svéprávnosti¹⁷.

Dítětem tedy rozumíme osobu, která ještě nenabyla osmnáctého roku věku a není tudíž plně svéprávná. Do té doby se na něj vztahuje jeden ze základních institutů práv a povinností rodičů vůči dítěti, a to je výkon rodičovské odpovědnosti. Rodičovskou odpovědnost lze chápat jako právo i povinnost starat se o dítě, dbát o jeho všestranný rozvoj a spravovat jeho majetek, přičemž důraz je kladen především na odpovědný přístup rodičů (Šínová, 2016) (Šmíd, 2017) Z tohoto výkladu je možné odvodit také to, že pokud bude mít jednání rodičů negativní dopad na blaho a vývoj dítěte, otevírá se zde prostor pro zásah ze strany práva. Musíme si tedy klást

¹³ §84 Občanského zákoníku – svolení může být i konkludentní (ne výslovné), např. pózování před fotoaparátem

¹⁴ §85 Občanského zákoníku

¹⁵ §436 odst. 1 Občanského zákoníku – Kdo je oprávněn právně jednat jménem jiného, je jeho zástupcem; ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. Není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem.

¹⁶ Pro účely této práce nebudu brát v potaz vztahy opatrovnické, pěstounské, svěřenou péči soudem nebo výchovu státem.

¹⁷ §30 Občanského zákoníku – plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilost se nabyvá dovršením osmnáctého roku věku.

otázku, **do jaké míry musí být tento zásah do ochrany osobnosti a důstojnosti dítěte závažný**, aby ho bylo možno posoudit jako porušení povinností plynoucích z rodičovské odpovědnosti. V opačných případech by se dítě muselo rozhodnutí rodiče o své online přítomnosti podrobit.

2.2.5 Právo být zapomenut

Na problematiku komplikovanosti odstraňování osobních údajů¹⁸ a dat ze sociálních sítí (od subjektů zpracovávajících data obecně) se snaží reagovat Evropská unie v Obecném nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Zavádí institut práva na výmaz (právo být zapomenut).

Institut tohoto práva umožňuje žádat subjektům osobních údajů, kterých se tyto údaje týkají, aby správce těchto údajů informace bezodkladně odstranil ze své platformy.

Toto právo bohužel naráží hned na několik komplikací své realizace ve vztahu k digitální stopě vytvořené sdílením fotografií dítěte jeho rodiči. Právo být zapomenut nám dává možnost požadovat své vymazání ze sítě, pokud je splněno jedno z následujících kritérií:

- osobní údaje již nejsou potřebné pro účely, pro které byly shromážděny nebo jinak zpracovány,
- subjekt údajů odvolá souhlas a neexistuje žádný další právní důvod pro zpracování,
- subjekt údajů vznesl námitky proti zpracování a neexistují žádné převažující oprávněné důvody pro zpracování,
- osobní údaje byly zpracovány protiprávně,
- osobní údaje musí být vymazány ke splnění právní povinnosti,
- osobní údaje byly shromážděny v souvislosti s nabídkou služeb informační společnosti podle článku 8 odst. 1 Obecného nařízení (European Union, 2018).

Problematika jeho realizace bohužel spočívá v jeho omezenosti. Podle GDPR mohou žádat správce těchto údajů (tj. Facebook, Google, Instagram) o odstranění těch údajů, které se mě přímo týkají. Problém ovšem nastává s identifikací těchto údajů. Například pokud se dostane sdílená fotografie skrze další sérii sdílení a kopírování odkazů na cizí Facebookovou stránku, může tam tak setrvávat roky bez našeho vědomí a naše žádost na výmaz ji nemusí nutně zahrnout. Právní úprava totiž míří zejména na osobní data sdílená a využívaná přímo

¹⁸ Osobními údaji rozumíme jakékoliv informace vedoucí k identifikaci konkrétní osoby (European Union, 2018)

odpovědnou společností, spíše než jinými uživateli¹⁹.

Možné řešení je zkoušet zadávat své jméno do Google vyhledavače, popřípadě využít Google Alerts a uplatňovat právo na zapomenutí na každé platformě, na které se nám objeví vyhledávaný obsah. Pokud se bude jednat o sdílení nepodléhající správci platformy²⁰, pak je možné využít jiné nástroje jimi poskytované, aby bylo dosaženo smazání fotografie či jiných osobních údajů. Pokud jde ale o rozsáhlá sdílení a fotografie je rozšířena přes desítky profilů, pak se bude jednat o časově velice náročný úkol s nejistým výsledkem a bez záruky, že byly pokryty veškeré sdílené fotografie a informace.

3 Ochrana osobnosti se zaměřením na soukromí a důstojnost

Právo na soukromí je jedním z přirozených lidských práv zakotvených v ústavním pořádku ČR, konkrétně v Listině základních práv a svobod²¹. Jeho úpravu můžeme pak sledovat napříč právním řádem, zejména v oblastech práva občanského. Ochrana soukromí ve vztahu ke zpracovávání údajů je pak doplňována unijní úpravou, kterou přebíráme do našich právních řádů. Sankce za porušení práva na soukromí spojené s trestnými činy vedoucími k tomuto porušení pak najdeme v oblasti práva trestního.

V právním řádu je soukromí chápáno velice široce a jeho přímá definice chybí. Důvodem může být, že je spojeno s velkým množstvím aspektů lidského života a absence definice tak ponechává volný prostor pro uvážení soudů v konkrétně posuzovaných případech.²² Přesnou definici nenabízí ani evropské právo. Evropská úmluva o lidských právech (EÚLP) pojem soukromí (soukromý život) pouze rozděluje do dvou složek – složky fyzické a domovní integrity a složky psychické nebo duševní – právo na vlastní identitu, podobu a šíření osobních informací (Jiří Kmec, 2012).

Pro účely této práce soukromí vymezím pouze na oblast informační neboli oblast osobních údajů, včetně práva na podobu a její rozšiřování formou podobizen a kontrolu nad tímto šířením.²³

¹⁹ Články 12.17 a 23 GDPR

²⁰ Půjde o sdílení na jiném soukromém účtu a nepůjde o zpracování údajů poskytovatelem služby

²¹ Čl. 7,10 Listiny základních práv a svobod

²² Je spojeno například s listovním tajemstvím, nedotknutelností domovní svobody, právem na poklidný rodinný život atd.

²³ §84, 85 Občanského zákoníku

Pojem soukromí můžeme kromě právního pojetí popisovat i sociologicky, abychom pochopili komplikovanost a komplexnost tohoto pojmu. Roger Clarke se pokusil seřadit potřeby našeho soukromí do pomyslné Maslowovy pyramidy.²⁴ Na pomyslný základ staví tělesné soukromí, tj. právo na to být vnímán jako člověk a být nositelem přirozených práv. Nad to staví tzv. mediální soukromí, sem řadí právo určit sexuální orientaci, zastávat politický názor, právo na svobodu vyznání a jiné. Do úrovně výše řadí svobodu osobní komunikace. Sem spadá svoboda volby, co budu komunikovat s kým a jakým kanálem. Hovoříme zde tedy o tzv. informačním sebeurčení. Na vrcholu této pyramidy je pro tuto práci nejpodstatnější úroveň – soukromí osobních dat. Zahrnuje právo a potřebu utajení svých osobních dat, vykonávat nad nimi kontrolu a mít možnost svá data získat zpět, pokud byla zveřejněna (Clark, 2006). Tímto rozdělením se můžeme inspirovat pro hodnocení kvality a komplexnost právní ochrany v rámci této práce. Zejména proto, že „soukromí osobních dat“ stojí na vrcholu našich potřeb a podle interpretace Clarkova řazení do Maslowovy pyramidy ji vnímáme jako tu, kterou uspokojujeme až když jsou uspokojeny všechny ostatní aspekty našeho soukromí. Úprava této potřeby nám tak ukazuje, jak právo různých zemí udržuje krok s dynamickým vývojem technologií a nároky na ochranu našich osobních dat a tím našeho soukromí.

3.1 Informační soukromí

Jak již bylo řečeno, tato oblast zahrnuje právo a potřebu vykonávat kontrolu nad vlastními daty, možnost jejich utajení a možnost vzít je zpět do své sféry vlivu, pokud byly zveřejněny. Bude se sem řadit také důležitý institut práva na informační sebeurčení a sebereprezentaci²⁵. Podle nálezu Ústavního soudu je primární funkcí práva na respekt k soukromému životu zajistit prostor pro rozvoj a seberealizaci individuální osobnosti.²⁶ Integritu tohoto prostoru se snaží zajistit jak právo nadstátních organizací, tak právo tuzemské.

3.1.1.1 OSN

Stěžejní dokument dotýkající se lidských práv je Všeobecná deklarace lidských práv. Dokument vydaný pod záštitou OSN v roce 1948 v reakci na události světových válek je základním mezinárodním dokumentem, který udává rámec chápání první generace lidských práv²⁷. Pro ochranu soukromí je podstatný zejména článek č. 12, který stanoví, že *nikdo nesmí*

²⁴ Řazení postupného uspokojování lidských potřeb do pomyslné pyramidy

²⁵ Čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

²⁶ Nález ÚS ČR Pl.ÚS 24/10, bod 29.

²⁷ Např. právo na život, vlastnictví, soukromí.

být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům (OSN, 1948).

K tomuto dokumentu později přibyl Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, který vstoupil v platnost roku 1976. Zde je podstatný článek č. 17, který stanovuje právo na zákonnou ochranu proti zásahům do sféry soukromého života popsané již v Deklaraci (OSN, 1966).

Detailněji se problematice spojené s právy dítěte věnuje Úmluva OSN o právech dítěte a Výbor pro práva dítěte zřízený jako orgán OSN monitorující úroveň ochrany dětských práv v signatářských zemích. Úmluva o právech dítěte, stejně jako Deklarace a Pakt, stanovuje zákaz zásahu do soukromí, rodiny, domova a korespondence dítěte nezákonnými způsoby a přiznává dětem plnou právní ochranu proti těmto zásahům²⁸ (OSN, 1989). Tento dokument, stejně jako Pakt o občanských a politických právech jsou závazné dokumenty a vážou své signatáře k inkorporaci minimálních standardů stanovených touto úpravou do svých právních řádů, nebo k připojení těchto úmluv do svých právních systémů.

Výbor OSN pro práva dítěte na základě tohoto dokumentu a úprav státního práva monitoruje, kde v ochraně dětí chybí právní úprava nebo doporučuje postupy pro zlepšení stávajících podmínek. Ve vztahu k online hrozbám vydal Výbor v roce 2021 doporučení pro Českou republiku, ve kterém vyzývá, mimo jiné, k efektivnímu prošetřování sexuálního zneužívání v online prostředí (OSN, 2021).

3.1.2 Rada Evropy

Rada Evropy je společenstvím 46 států (Rada Evropy, 2023), které koordinují svou politiku v oblastech lidských práv. Z půdy Rady Evropy vychází akty, doporučení, stanoviska a dále poskytuje platformu pro uzavírání úmluv mezi členskými státy, které dále ovlivňují vnitrostátní právo. Orgánem zajišťujícím výklad lidských práv a rámce jejich ochrany je Evropský soud pro lidská práva (ESPL). Základní dokument podepsaný na půdě Rady Evropy je Evropská úmluva o ochraně lidských práv.

Článek 8 Úmluvy stanovuje že:

1. **Každý** má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

²⁸ Čl. 16 Úmluvy o právech dítěte

2. *Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo **ochrany práv a svobod jiných*** (Council of Europe, 1950).

Tento princip je v souvislosti s digitálním zpracováním dat dále rozvinut v dokumentu z roku 1981, kterým je Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (Úmluva 108). Tento dokument nově definoval pojmy spojené s ochranou osobních údajů vyplývajících z čl. 8 Úmluvy, který je velice obecný a dal tak ESLP do rukou nástroj pro efektivnější ochranou osobních dat. Jedná se o první dokument na mezinárodní úrovni, který tuto problematiku upravuje. Postupem času bylo však nutné ho doplnit o dodatky²⁹ a protokoly reagující na rychlý technologický vývoj, i když by se dalo soudit, že vzhledem k tomu, kdy tyto dodatky byly přijaty, tak právo opět zaostalo za technologií (Úřad pro ochranu osobních údajů) (Council of Europe, 2023). Úmluva si dlouho zachovávala velice obecné rámce a zůstává proto „technologicky neutrální“³⁰ K její úplné modernizaci a aktualizaci došlo až v roce 2018, kdy byl přijat protokol o změně Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat. Právo na soukromí je v tomto dokumentu zdůrazněno hned několikrát, a to v člancích 2, 4 a 7 odst. 2, písm. 1, který zní:

„1. Zpracování údajů musí být přiměřené ve vztahu ke sledovanému oprávněnému účelu a ve všech fázích zpracování musí odrážet vyváženost mezi všemi dotčenými zájmy, ať soukromými či veřejnými, a právy a svobodami, kterých se to týká.“³¹

Na základě těchto dokumentů jsou pak nadále přijímány doporučení a akty se zaměřením na konkrétní problematiku vyplývající z této Úmluvy. Jedním z nich je například Doporučení o ochraně dětí v digitálním prostředí³².

Ačkoliv se tyto dokumenty nikdy konkrétně nevěnují sdílení osobních údajů přímo rodiči dítěte, poskytují objektům takového sdílení prostředky ochrany ze stran práva, a to jak proti správci dat, tak pro obranu svého soukromí jako takového.

²⁹ Dodatek z roku 2001, zavádí povinnost zřídit kontrolní úřad na ochranu osobních údajů v každém státě (Council of Europe, 2023)

³⁰ Je možné ji aplikovat na velké množství médií a sítí, které zpracovávají osobní data

³¹ Pracovní překlad Úřadu pro ochranu osobních údajů, dostupný z:

https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=47748

³² Recommendation CM/Rec (2018)7 of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment

3.1.3 Evropská unie

Ochrana osobních údajů je v rámci EU řešena už v primárním právu, a to jako jedno ze základních lidských práv. Přímou tak udává nejen princip ochrany osobních údajů, ale i pravidla pro jejich uchovávání a předávání, případnou možnost tento pohyb údajů zastavit, pokud není v souladu s právními normami (Syllová, 2010).

Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) přiznává právo na ochranu osobních údajů v článku č. 16, který je formulován tak, aby ochrana byla přiznána **každé** fyzické osobě bez ohledu na její státní příslušnost. Dále podněcuje přijetí konkrétních legislativních postupů pro tuto ochranu, a to ze strany Evropského parlamentu a Rady. Jinak se ochraně osobních údajů dále nevěnuje (EU, 2012).

Další zmínku v primárním právu najdeme v Listině základních práv a svobod Evropské unie. Ta nabízí konkrétnější postupy a nařízení pro uchovávání a zpracování osobních údajů, a to v článku č. 8, který stanovuje nutnost zpracování těchto údajů konkrétně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného právního důvodu, stanoveného zákonem [...] (EU, 2009). Také stanovuje povinnost zřízení nezávislého orgánu pro dohled nad tímto zpracování údajů.

V sekundárním právu se pak tyto povinnosti odrážejí mnohem konkrétněji. Zřejmě nejpodstatnějším dokumentem v této oblasti je Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679 neboli Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Nařízení navazuje na Úmluvu o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat Rady Evropy a přináší definice pojmů, které jednotí právní úpravu všech členských zemí Evropy, a to hned v první kapitole nařízení³³. Odsud čerpáme, mimo jiné, i definici a chápání pojmu osobní údaje jako takového. V druhé kapitole jsou popsány zásady zpracování osobních údajů. Zejména zákonnost, účelnost a transparentnost³⁴ nebo legitimita, kterou limituje tzv. účelové omezení.³⁵ Stanovuje také minimální hranici pro použitelnost souhlasu dítěte pro legitimizaci zpracování jeho osobních údajů se zřetelem na větší ochranu dítěte. Nařízení stanovuje věk na 16 let, ale dává možnost státům užít dispozitivní úpravu tohoto věku, ne však na méně než 13 let. Je-li dítě mladší 16 let, je takové zpracování zákonné pouze tehdy a do té míry, pokud byl tento souhlas vyjádřen nebo schválen osobou, která vykonává rodičovskou odpovědnost k dítěti.³⁶ **Podle tohoto ustanovení může tedy být za zákonné považováno zpracování**

³³ Článek 4 - definice

³⁴ Čl. 7 odst. 1, písm. a

³⁵ Čl. 7 odst. 1, písm. b

³⁶ Čl. 8 odst. 1

údajů za podmínky souhlasu zákonných zástupců, který může být dán i konkludentně³⁷ (tj. když sám rodič osobní údaje o dítěti bude sdílet).

GDPR zavádí také širokou škálu práv subjektů zpracovávaných údajů. Tato práva udávají buďto aktivní činnost subjektů těchto práv (např. podání žádosti), nebo stanovují povinnost přímo správci, který ji musí plnit bez vyzvání. Úprava těchto práv je přímo stanovena v článku 12. Většinu práv si musí subjekt údajů aktivně vyžádat, výjimku však tvoří právo na informace, které je stanoveno správci jako povinnost, kterou musí aktivně vykonávat bez předchozí výzvy³⁸ (European Union, 2018).

Pro tuto práci je velice podstatný článek č. 14, který spolu s článkem č. 12 zavádí povinnost zpracovatele údajů poskytnout veškeré informace o zpracovaných údajích, které mu nebyly poskytnuty od subjektu těchto údajů. Ve zkráceném znění se jedná o tyto informace:

- a) totožnost a kontakt na správce údajů
- b) kontaktní údaje pověřence pro ochranu osobních údajů
- c) účely zpracování osobních údajů
- d) kategorie těchto údajů
- e) příjemce osobních údajů

dále pak:

- a) doba, po kterou byly osobní údaje uloženy
- b) oprávněné zájmy správce pro toto zpracování

Tento nástroj by mohl velice pomoci případným civilním soudním sporům při podávání důkazů k usvědčení druhé strany z nakládání s osobními daty, na která neměla právo, popřípadě k vyčíslení nemajetkové újmy či náhrady škody. Takto získané informace by proto v soudním sporu mohly hrát klíčovou roli.

Evropa se ale i nadále snaží držet krok s rychlým technologickým vývojem. V roce 2024 nabude účinnosti Akt o digitálních službách. Mimo jiné byl přijat v reakci na zkvalitnění ochrany osobních údajů a lidských práv. Na jeho praktický dopad si tedy budeme muset ještě počkat, ale zákonodárci si od něj slibují zdokonalení mechanismů pro odstraňování nelegálního obsahu a silnější veřejný dohled nad online platformami (Evropská komise, 2022).

³⁷ Souhlas se odvozuje ze samotného sdílení, není přímo vysloven

³⁸ Čl. 12 odst. 1

3.1.4 GDPR vs. META

GDPR pracuje s formou informovaného souhlasu, který zakládá právní důvod pro správce osobních údajů pro nakládání s těmito údaji a pro jejich uchování. Tento souhlas navíc musí být správce schopen doložit, kdyby o něj byl požádán.³⁹ Zde se opět vracíme k problematice stínových profilů. Pokud dochází ke sběru informací lidí, kteří nejsou uživateli sítě Facebook nebo Instagram, nenáleží jim stejná práva, jako jejich uživatelům, kteří svůj souhlas udělili a mohou ho kdykoliv odvolat. Pokud k tomu dojde, Facebook i Instagram mají následně povinnost smazat veškeré jejich údaje do 90 dnů. Lidé, kteří profil na síti registrovaný nemají, si ho tak musí zakládat a žádat o smazání svých údajů.

Ani to ale není řešením. Velké množství informací zůstává uloženo i po vymazání účtu registrovanými uživateli. Jedná se o stejné informace, které jsou sbírány o neregistrovaných uživatelích v rámci stínových profilů, například jejich vazby na další uživatele. Po vymazání profilu pak po nás zůstává sbírka informací, ke kterým nemáme možnost se dostat (Hill, 2017). Toto je v naprostém rozporu s nařízením GDPR, které stanovuje povinnost poskytnutí veškerých informací, které o subjektu jeho správce má (subjektu, ne nutně uživateli) a následně právo na jejich odstranění⁴⁰. Bez registrovaného profilu navíc nemůže subjekt uplatnit práva na opravu nebo na doplnění neúplných údajů čistě technickou cestou⁴¹. Bylo by nutné se těchto práv domáhat soudně.

Společnost už kvůli těmto problémům čelila několika žalobám, některé z nich vynesly pokuty až do výše 265 milionů Eur (Lomas, 2023). Ani to se ale nezdá být dostatečným řešením a GDPR často zůstává v pozadí kvůli problémům s jeho vymáháním. S ochranou dat jsou spojeny problémy nejednotných postupů výborů a úřadů na jejich ochranu napříč evropskými státy, a častý příklon k mírnému výkladu, protože velké technické společnosti přináší do států, kde mají svá evropská sídla, velké zisky. Když už se daná stížnost dostane před soud, soudní proces se pak skrze odvolací procesy může protáhnout až na několik let (noyb, 2023).

3.1.5 Česká právní úprava

Jak již bylo řečeno, základní principy práva na soukromí (tj. i na ochranu dat) stanovuje Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Nestanovuje ale rozsah a způsob zaručení tohoto práva. Jedná se tedy o jakousi generální klauzuli, která

³⁹ Čl. 7 odst. 1

⁴⁰ Článek 12 a 17

⁴¹ Článek 16

zavádí toto právo do našeho právního řádu.

Hlavní zákonná úprava vyplývá především ze zákona č. 89/2012 Sb. – Občanského zákoníku (OZ). Právo na soukromí tedy řadíme v rámci občanskoprávních vztahů do práva soukromého, chrání ho ovšem i právo veřejné. Soukromí je v OZ rozděleno do dvou pojmů. Jedním je přímo *soukromí* a druhým je *soukromý život*, který zahrnuje tu sféru zachování soukromí, kdy přicházíme do kontaktu s dalšími lidmi.

Pro zachycování a nakládání s podobiznou člověka je podstatná Hlava II, oddíl 6, který je věnován *Osobnosti člověka*. Zejména je pak pododdíl 2 – *Podoba a soukromí*. V § 84 je stanoveno, že zachytit podobu člověka jakýmkoliv způsobem [...] je možné pouze s jeho svolením. Podstatné přitom je, že na takovém zachycení, ke kterému je třeba souhlas, musíme být rozpoznatelní, typicky to znamená, že nám bude vidět do obličeje. Může se ale jednat i o zachycení našeho typického rysu, podle kterého jsme snadno identifikovatelní (např. jedinečné tetování nebo neobvyklá barva vlasů) (Valoušek, 2022). V návaznosti na to § 85 zavádí podmínku souhlasu i pro šíření zachycené podoby (tedy podobizny) člověka ze strany třetích osob. Dále ze zákona vyplývá, že nikdo nesmí jinému zasahovat do soukromí bez zákonného (právního) důvodu, zejména pak sledovat jeho soukromý život. Občanský zákoník v § 88 a 89 také stanovuje zákonné výjimky, kdy není potřeba souhlasu člověka, jehož podobizna je šířena⁴². Tento právní důvod pak nesmí být využit v **nepřiměřeném měřítku v rozporu s oprávněnými zájmy člověka**⁴³. Z práva na soukromí je zde přímo odvozena část pojmu soukromí, a to ve vztahu k vlastní podobě, což je pro šíření fotografií také velice podstatné.

Při porušení těchto ustanovení vznikají tomu, komu bylo zasaženo do práva na podobu a podobiznu tzv. nároky z občanskoprávní ochrany. Zejména můžeme požadovat po tom, kdo s naší podobou nakládal v rozporu s naším zájmem nebo souhlasem, aby zveřejněný obsah okamžitě odstranil⁴⁴. Jedná se o tzv. odstraňovací nárok⁴⁵. Dále můžeme uplatnit právo na náhradu újmy, a to majetkové⁴⁶ či nemajetkové⁴⁷, která nám byla v důsledku tohoto sdílení způsobena, případně požadovat vydání bezdůvodného obohacení⁴⁸ (Josef Donát, 2016). Pokud se tedy bude jednat o naše ponižující nebo kompromitující fotografie, je možné požadovat náhradu především za nemajetkovou, ale v určitých případech i majetkovou újmu (např.

⁴² Jedná se o využití k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství (§89), či k ochraně a výkonu jiných práv (§88).

⁴³ § 86 a § 90

⁴⁴ § 82 OZ

⁴⁵ tamtéž

⁴⁶ § 2894 odst. 1 a §2910

⁴⁷ § 2951 odst. 2

⁴⁸ § 3004 odst. 2

nebudu moct najít zaměstnání).

V případě sociálních sítí je ale požadavek na odstranění následku komplikovanější problematikou, než se na první pohled může zdát. Často totiž nezbude jiná cesta, než satisfakce v penězích. Jak totiž bylo popsáno výše, vzhledem k dlouhodobému ukládání dat a možnosti sdílení a ukládání fotografií jinými uživateli už nemusí být fotografie v moci toho, kdo ji sdílel, a dohledávat dosah dalšího šíření fotografie je často nemožné.

3.2 Vybrané případy

V této části práce uvedu několik případů řešených v rámci zveřejnění fotografie dítěte jeho rodičem na sociální síti, práv na soukromí a konkrétní právní úpravy v jiných státech, na kterých se budu snažit ilustrovat zejména podstatu soukromí, povahu zásahů do něj a důsledky těchto zásahů. Následně je využiji jako podporu pro vlastní závěry ohledně této problematiky, protože v rámci české judikatury žádný konkrétní případ zabývající se přímo problematikou sporů dětí proti jejich rodičům v souvislosti se sdílením jejich fotografií a osobních informací dosud nebyl řešen.

Jako první zmíním nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09. U tohoto nebudu zacházet do detailu nálezu, zdůrazním pouze část, kdy Ústavní soud vymezil pojem soukromí ve smyslu, jak by mělo být interpretováno v rámci českého práva.

*Jinými slovy, právo na respekt k soukromému životu zahrnuje garanci **sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování o sobě samém**, včetně rozhodování o uspořádání vlastního života, což lze označit jako aktivní seberealizační komponent osobního sebeurčení. Za pasivní oblast soukromého života můžeme označit tu osobnostní sféru, která je imanentní samotnému lidství, jako je především lidská důstojnost, osobní čest, dobré jméno a také vnitřní potřeba sociálního kontaktu a sociálního začlenění. Soukromý život tak obsáhne nejen internum, nýbrž i externum, které se vztahuje k obchodním, pracovním nebo i sociálním aktivitám.*

Podstatný je zde zejména komponent osobního sebeurčení, který se dá chápat i jako právo na sebezprezentaci a rozhodnutí o své identitě i veřejném vystupování.

Porušení tohoto principu může mít vážné dopady nejen v právním prostředí, ale především v soukromém životě dítěte, kterému je toto právo upřeno. Jako příklad je zde vhodné uvést případ Sonii Bokhari. Sama neměla účet na sociálních sítích do 13 let. Po jeho založení však zjistila, že i když na síti dosud nebyla, byla na ni přítomna skrze fotografie a příspěvky svých rodičů a sestry. Její digitální identita byla vytvořena za ni, a to často velice ponižujícím nebo

zesměšňujícím způsobem. Tento případ sice nevedl k soudnímu sporu, ale ilustruje důležitost zachování možnosti k osobnímu sebeurčení. V důsledku sdílení její rodiny se rozhodla opustit sociální sítě, což je jeden z dopadů, který může porušení práva na sebeurčení mít – izolace (Bokhari, 2019).

Soudní případ ze Švédska, který se dostal až k Evropskému soudu pro lidská práva, konstatuje, že nemusí být pořízený materiál ani zveřejněn, stačí aby byl pořizován a uchováván bez vědomí a souhlasu nositele práv na ochranu soukromí. Podstatná je zde také povaha pořizovaného materiálu a úmysl toho, kdo ho pořizuje, jak vyplývá z tohoto případu.

Nevlastní otec umístil do koupelny kameru s úmyslem natočit svou nevlastní dceru nahou. Ta kameru našla, záznam zničila a s celou situací se svěřila. Následně bylo na otce podáno trestní oznámení, vnitrostátní soudy však konstatovaly, že nebyly naplněny skutkové podstaty žádného trestného činu a případ uzavřely. Skrze soustavu vnitrostátních soudů se případ následně dostal před ESLP, který konstatoval, že nebylo chráněno právo stěžovatelky, garantované článkem 8, tedy právo na soukromí (ESLP, 2013).

Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence⁴⁹

Případ blízký se skutkovou podstatou blíže k tématu této práce je z Polska. Matka žalovala otce svého dítěte pro zveřejnění fotografie jejich syna, na které byl nahý, v jedné ruce držel své přirození a v druhé lahev piva. Poté, co skrze žádosti o odstranění fotografie ze sociální sítě uspěla přímo u Facebooku, nahrál její muž fotografii znovu, ovšem přirození dítěte bylo zakryto. Následně matka podala trestní oznámení a soud odsoudil otce dítěte na 6 měsíců odnětí svobody (Monika Szczurowska, 2017).

Tento případ ilustruje zejména to, že podstatný je obsah fotografie, i když jen jediný, spíše než aby bylo posuzováno jejich množství. Navíc by mohl sloužit jako užitečné vodítko pro možná rozhodnutí v budoucnu, kdyby žalobcem bylo přímo dotčené dítě.

Následky chování rodičů na sociálních sítích jsou nyní stále palčivějším tématem. Zatím jedinou zemí, která se chystá přijmout právní úpravu mířící přímo na tuto problematiku je Francie. V parlamentu je momentálně projednáván zákon (tzv. *antisharenting bill*), který má chránit soukromí dítěte. Za porušení mohou rodičům hrozit pokuty do výše několik desítek tisíc Eur, popřípadě by mohli obdržet soudní zákaz sdílení fotografií svých dětí (Khatsenkova, 2023).

Konkrétní právní úprava ale nemusí být jedinou cestou, i když by ve vztahu k právní jistotě a

⁴⁹ Článek 8 odst. 1 Úmluvy

předvídatelnosti práva by byla cestou preferovanou, zvláště v tak sporném tématu. Ve státech, které přijaly základní principy ochrany soukromí se práva dětí ohledně fotografií sdílených jejich rodiči dají dovodit ze stávající právní úpravy. V Itálii v roce 2018 vstoupil ve známost případ šestnáctiletého syna, který soudil svou matku za zveřejňování fotografií a informací z jeho intimního a soukromého života. Podle jeho slov byl rozsah sdílených informací tak velký, že zvažoval změnu bydliště, aby mohl „začít znovu.“ Soud rozhodl ve prospěch dítěte a matce uložil zákaz dalšího sdílení jakýchkoliv fotografií o svém synovi pod pohrůžkou pokuty až do výše 10 000 Euro. Tento případ je jedním z mála, ale je možné, že nám nabízí ojedinělý náhled do budoucnosti, kdy těchto případů bude přibývat (Smith, 2018) (Daloiso, 2018).

3.3 Jak může dítě postupovat pro svou obranu

Se sdíleným obsahem, který se šíří internetem může dítě nesouhlasit ze spousty důvodů, ať už si uvědomuje rizika spojená se svou digitální stopou nebo si pouze přeje zamezit šíření fotografie, která je v jeho očích ponižující. Prvním krokem je obrátit se na toho, kdo fotografií sdílel, tedy rodiče, a požádat ho, aby ji ze sociální sítě odstranil. Jak bylo ilustrováno na případech uvedených v kapitole 3.2, tak tato žádost se nemusí setkat s úspěchem. Z výzkumů vyplývá, že většina českých rodičů toto sdílení vnímá především jako prostředek komunikace s rodinou, pokus dítěte zabránit v této „komunikaci“ tedy nemusí být úspěšný, protože převáží touha po udržení rodinných kontaktů (Kopecký, 2022).

Pokud je toho dítě schopné, dalším krokem může být edukace rodiče. Podpůrných materiálů pro bezpečné chování na internetu ve vztahu ke sdílení fotografií dětí existuje velké množství a jsou snadno dostupné prostřednictvím internetu.

Policie ČR zveřejnila v rámci prevence sérii videí a informačního materiálu, ve kterém varuje před sdílením fotografií dětí zejména ve vztahu ke kriminalitě a možnému zneužití sdíleného obsahu v rámci programu Tvoje cesta onlinem. S tímto vzdělávacím programem navštěvují školy a vedou vzdělávací programy pro rodiče i děti. S obsahem těchto programů je možné seznámit se i online. Pokud tedy prostá žádost o odstranění obsahu není řešením, může dítě zkusit seznámit rodiče se spojenými riziky (Policie ČR, 2019).

Dalším zdrojem pomoci, na který se děti mohou pro vzdělání svých rodičů obrátit je UNICEF. V rámci projektu Ochrany dětí online sestavil UNICEF průvodce online chováním, jeho riziky a právy dítěte na sebeurčení a soukromí. Na jejich stránkách je možné získat velké množství informací ohledně rizik spojených se sdílením fotografií dětí i nároky na ochranu jejich bezpečí (UNICEF).

Velice pomáhá také vžití se do situace druhého. O to se snaží německý projekt #deinkindauchnicht⁵⁰. Jeho autorka Toyah Diebelová vede online fotografickou kampaň, ve které imituje fotografie dětí, ale do jejich role staví sama sebe nebo jiné dospělé modely. Fotky tak mohou působit komicky, ale poselství, s jakým je sdílí, je jasné. Pokud byste si nepřáli, aby tyto fotografie byly sdíleny o vás, nesdílejte je ani o vlastních dětech (Váňová, 2019).

⁵⁰ #TvojeDítěTakyNe

Obrázek 1 - Toyah Diebel

Pokud se nepodaří odstranit fotografie ani tímto způsobem, pak je dalším krokem snaha o stažení fotografie prostřednictvím podání žádosti správci sítě, na které byla sdílena. Facebook nabízí možnost nahlášení fotografií, které porušují práva na soukromí osob a jsou sdíleny bez jejich souhlasu. Pro tyto účely nabízí jednoduché formuláře, které je možné v takových situacích vyplnit. Stejný proces je možné uplatnit i v rámci Instagramu. Je zde možnost vyplnit formulář pro odstranění fotografií porušujících právo na soukromí a je zde možné také nahlásit profil, který dále sdílí fotografie dětí, ke kterým nemá žádná práva. Jedná se o velice užitečné nástroje, bohužel zde opět narážíme na problematiku nemožnosti dohledat veškeré šíření skrze síť samotnou a zamezit dalšímu šíření mimo tuto síť.

Poslední cestou, která zůstává je soudní spor. V českém právním řádu se bude jednat o občanskoprávní spor, vyplývající z porušení rodičovské odpovědnosti. Jak bylo zmíněno výše, z institutu rodičovské odpovědnosti vyplývá povinnost realizovat práva, která ukládá zákon. Jedná se o práva péče, zajištění vzdělání, styk s dítětem, jeho zastupování (...) a to vše s odpovědným přístupem (Šínová, 2016). Podstatné je mít na vědomí, že práva vyplývající ze vztahu rodič-dítě se nepromlčují ani nepodléhají prekluzi.⁵¹ Soud v případě sporu jmenuje dítěti

⁵¹ § 646 OZ, §654 OZ

kolizního opatrovníka⁵², který bude spravovat zájmy dítěte (v tomto případě soudní zastoupení) po dobu trvání střetu mezi zájmy rodiče a dítěte.

Jednalo by se ale o velice nejistý případ, protože soudy by se mohly přiklonit k právu rodiče jako zástupce dítěte rozhodnout o jeho online přítomnosti s argumentem, že se jedná o soukromou sféru, do které stát nemá zasahovat, aniž by se jednalo o narušení práva rodičů na určení rozsahu online přítomnosti vlastního dítěte. Záleželo by podle mého názoru na velkém množství skutečností, které by bylo nutné vzít v úvahu ze strany soudů. Zatím se totiž žádný soud nezabýval otázkou práva dítěte na soukromí v rámci online prostředí a jeho nezávislosti na vlivu rodičů na toto soukromí.

Jisté vodítko můžeme hledat v judikátech Ústavního soudu, který se již zabýval právem rodičů na určování osobního života dítěte v jiných oblastech soukromí, například ve vztahu k jeho styku s jinými příbuznými. Ústavní soud zde přiznává rodičům právní ochranu jejich rozhodnutí ohledně zajištění blaha dítěte v rámci rodinných styků. V tomto směru se dá dovodit, že pokud by se jednalo o nejlepší zájem dítěte, nemají rodiče povinnost udržovat jeho vztahy s prarodiči a jinými příbuznými, čistě na základě svého uvážení⁵³.

Ústavní soud v souladu s rozhodnutím ESLP dále uvádí, že rozhodnutím rodičů o jeho osobním životě také vzniká dítěti povinnost strpět některé dopady tohoto rozhodnutí. Tato rozhodnutí se vztahují k povinnému očkování, bez kterého není možné nastoupit do předškolního vzdělávacího zařízení. ESLP⁵⁴ konstatuje zákonnost tohoto opatření a Ústavní soud pak poukazuje na povinnost dítěte strpět nepřijetí do předškolního vzdělávání na základě rozhodnutí jeho rodičů⁵⁵.

Rodičům je přiznávána velká právní ochrana jakožto vykonavatelům rodičovské odpovědnosti a základní péče o dítě, jeho osobní život a soukromí. Soudy respektují autonomii rodičovské vůle, na každý případ ovšem ze zákona nahlíží optikou nejlepšího zájmu dítěte.

Jak je ale popsáno výše, nejedná se ale pouze o soukromí, které je možné řešit v případě sdílení fotografií dítěte na sociální síti. V některých případech se může jednat o přímé ohrožení z psychické (šikana) i materiální újmy (krádeže identity), zneužití (pornografie a stránky sdílející pedofilní obsah) a obtížnost až nemožnost získat sdílená data zpět, pokud dojde k jejich dalšímu šíření.

⁵² § 460 OZ

⁵³ nález sp. zn. II. ÚS 395/22 ze dne 28. 7. 2022, nález sp. zn. I. ÚS 1081/20

⁵⁴ Vavříčka a další proti České republice ze dne 8. 4. 2021 č. 47621/13, 3867/14, 73094/14, 19298/15, 19306/15 a 43883/15

⁵⁵ nález sp. zn. IV. ÚS 2530/20 ze dne 27. 4. 2021

Dostávají se tu tak do protiváhy dva právně chráněné instituty. A to právo rodiče na nerušenou výchovu dítěte, jeho zastupování a rozhodování ve věcech jeho online přítomnosti a právo dítěte na soukromí, bezpečný prostor pro rozvoj a později i právo rozhodovat o své vlastní online identitě.

Jak jsem již zdůraznila, vždy bude záležet na konkrétních případech, ale s rostoucím trendem tohoto sdílení rostou i rizika krádeží identit a dalších online hrozeb. Toto jsou případy, kdy by právo dítěte na ochranu nemělo být podle mého názoru zanedbáváno, i když se jedná pouze o potenciální hrozbu.

Závěr

Na celou problematiku je třeba nahlížet velice komplexně. V této práci jsem se pokusila nastínit některé aspekty sdílení fotografií dětí rodiči (tzv. sharentingu), které je třeba při jeho posuzování zvážit. Je důležité mít ale na paměti, že se nejedná pouze o právní či technologickou problematiku, ale zejména o problematiku morální. Rodina a rodiče hrají v životě dítěte velice podstatnou roli, zejména jako ochránci dítěte a jeho zájmů. Pokud se rodič dostane do role toho, kdo dítěti objektivně škodí, popřípadě někoho, kdo zradil jeho důvěru, pak nebude problém pouze v konfliktu s právem, ale takové spory mohou vést k narušení rodinných vztahů, a to až do té míry, že dítě bude chtít začít nový život na jiném místě, aby uniklo online působení svých rodičů, jak bylo ilustrováno na případě chlapce, který v Itálii v roce 2018 žaloval svou matku (kapitola 3.2).

Právo na soukromí je jedno ze základních lidských práv, a i v rámci rodinných vztahů je důležité ho respektovat. Smyslem a povinností rodiče jako zastupující svéprávné osoby je být schopen vyhodnotit situace, které samo dítě často pro nezralost nedokáže domyslet. Včetně vyhodnocování rizik a možných dopadů pro budoucí život dítěte. Moment, kdy samo dítě musí začít bránit svá práva proti rodiči vnímám jako selhání role rodiče jako ochránce dítěte a moment, kdy se vytváří prostor pro zásah práva. Stále se ale jedná o soukromý rodinný prostor vlivu a zásahy do něj by měly být velice opatrné. Jak tedy zdůrazňuji v kapitole 3.3, nejdříve je dobré se vydat cestou komunikace a vzdělávání.

Důsledky sdílení fotografií dětí jsou různé. Jak bylo popsáno na konkrétních případech, vždy záleží na množství a charakteru sdíleného obsahu a informací s ním spojených. Obecně se ale dá konstatovat, že vždy dochází k tvorbě digitální stopy, vždy platíme za svou přítomnost na sociální síti daty, která nejsou naše, vždy vystavujeme fotografii možnému zneužití a dítě stavíme do role potencionální oběti šikany a výsměchu. Podle charakteru sdíleného materiálu se pak tyto hrozby buď zvyšují nebo snižují. Vždy je tedy třeba se ptát:

Je člověk/dítě na fotografii identifikovatelný/é?

Neohrozím tímto sdílením ve větší míře jeho bezpečí, důstojnost nebo postavení?

Je toto fotografie nebo informace, kterou by mi nevadilo sdílet sám o sobě?

Odpovědi na tyto otázky by měly být naprostým základem, pokud zvažuji, že budu fotografie dítěte sdílet.

Dnešní doba přináší spoustu výzev, jedny z nejpalčivějších vyvstávají z rychlého vývoje technologií. Sociální sítě jsou multimiliardový byznys a hodnota našich dat se v tomto prostředí vyvažuje zlatem. Vždy je proto třeba zvažovat, jestli jsme ochotni tuto cenu zaplatit a

především, z čí kapsy.

Summary

This bachelor theses summarises the risks and hazards of sharing pictures of children online and to portrait legal boundaries of this sharing. It specifically focused on sharing via platforms run by META (Facebook and Instagram).

It concludes of three chapters. In the chapter n. 1 attempt to describe the phenomenon of digital footprint, how do we end up having one even if we are not active on the internet and what could it mean for our future online life. I also present statistics about phenomenon of sharenting and child's online life to show the complexity of this issue.

In the second chapter, I try to capture the given rules by META company for using their platforms. Their policy about the material we share via their services, the rights we have towards the shared materials and the legal limitations we should take into consideration while posting any photo on said platforms. Together with these information, I provide statistics on each platform and try to describe legal background for their functioning.

In the third chapter, I describe the right to privacy and personal space together with parents' rights to decide about their children's online presence and search for its boundaries in international and Czech law. I present the legal documents established by United Nations, Council of Europe and European Union. In each of them I search for guaranteed rights of protection of privacy and the ways these rights could be exercised. Then I introduce some legal cases regarding this issue.

In the end I present the series of steps a child could follow to get the unwanted pictures and information off the internet. They include asking the parent to take the photo down, educating the parent about possible risks it might cause, trying to get the platform where the picture was shared to take it down themselves and, in the end, taking the matter in front of the judge in the court.

To conclude the whole paper, I state that there are two opposing rights to be at balanced. Those are: parental right to the child's privacy and a protection of this privacy. Private life is guaranteed to children in numerous legal bonding documents and should not be violated beyond the reasonable amount, even by their parent.

Citovaná literatura

- Clark, Roger. 2006.** What's 'Privacy'? *Roger Clarke's Web-Site*. [Online] 7. srpen 2006.
<http://www.rogerclarke.com/DV/Privacy.html>.
- Cochrane, Michael. 2019.** The problem with 'sharenting'. *WORLD*. [Online] 17. leden 2019.
<https://wng.org/articles/the-problem-with-sharenting-1618208630>.
- Coughlan, Sean. 2018.** 'Sharenting' puts young at risk of online fraud. *BBC*. [Online] 21. květen 2018.
<https://www.bbc.com/news/education-44153754>.
- Council of Europe. 2023.** Protection of personal data and privacy. *Council of Europe*. [Online] 2023.
<https://www.coe.int/en/web/portal/personal-data-protection-and-privacy>.
- , 1950. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. *European Convention on Human Rights*. [Online] 1950. https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf.
- Šavelková, Jana. 2013.** Všechno, co jste chtěli vědět o Facebooku, ale báli jste se zeptat. *Zprávy z MUNI*. [Online] 28. leden 2013. <https://www.em.muni.cz/veda-a-vyzkum/3379-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-facebooku-ale-bali-jste-se-zeptat>.
- Šmíd, Ondřej. 2017.** *Rodinné právo*. místo neznámé : C. H. Beck, 2017. 978-80-7400-644-9.
- Šínová, Renáta. 2016.** *Rodičovská odpovědnost*. místo neznámé : Leges, 2016. 978-80-7502-179-3.
- Bertuzzi, Luca. 2023.** EU-US data transfer framework: European privacy authorities put forth caveats. *Euroactive*. [Online] 2. březen 2023. <https://www.euractiv.com/section/data-privacy/news/eu-us-data-transfer-framework-european-privacy-authorities-put-forth-caveats/>.
- Bokhari, Sonia. 2019.** I'm 14, and I quit social media after discovering what was posted about me. *Fast Company*. [Online] 18. březen 2019. <https://www.fastcompany.com/90315706/kids-parents-social-media-sharing>.
- Daloiso, Viviana. 2018.** La sentenza. Foto dei figli sui social? Scatta la multa (di 10mila euro). *Avvenire.it*. [Online] 2018. <https://www.avvenire.it/attualita/pagine/foto-dei-figli-sui-social-per-fermare-i-genitori-serve-la-multa>.
- DATAREPORTAL. 2022.** DIGITAL 2022: CZECHIA. *DATAREPORTAL*. [Online] 2022.
<https://datareportal.com/reports/digital-2022-czechia?rq=czechia>.
- , 2023. GLOBAL SOCIAL MEDIA STATISTICS. *DATAREPORTAL*. [Online] 2023.
<https://datareportal.com/social-media-users>.
- David Smahel, Hana Machackova, Giovanna Mascheroni, Lenka Dedkova, Elisabeth Staksrud, Kjartan Ólafsson, Sonia Livingstone, Uwe Hasebrink. 2020.** EU Kids Online 2020 Survey results from 19 countries. *MUNI Interdisciplinary Research Team on Internet and Society*. [Online] 2020.
<https://irtis.muni.cz/media/3218267/eu-kids-online-2020-16march2020.pdf>.
- David Smahel, Michelle F. Wright a kol. 2014.** The meaning of online problematic situations for children. *EU kids online*. [Online] 2014. www.eukidsonline.net.
- ESLP, Velký senát. 2013.** *Söderman proti Švédsku*. 5786/08, místo neznámé : ESLP, 2013.
- EU. 2009.** EUR-Lex. *LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV EVROPSKÉ UNIE*. [Online] 1. prosinec 2009. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12016P/TXT>.
- , 2012. SMLOUVA O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE (konsolidované znění). *SMLOUVA O*

FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE (konsolidované znění). [Online] 26. říjen 2012. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>.

European Union. 2018. GDPR . *GDPR*. [Online] 2018. <https://gdpr.algolia.com/>.

Evropská komise. 2022. Akt o digitálních službách: zajištění bezpečného online prostředí odpovědného vůči uživatelům. *Evropská komise*. [Online] 27. října 2022. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_cs.

Fish, Tony. 2009. *My digital footprint: a two sided digital business model where your privacy will be someone else's business*. místo neznámé : Futuretext, 2009.

Garcia, David. 2017. Leaking privacy and shadow profiles in online social networks. *ScienceAdvances*. [Online] 4. srpen 2017. <https://www.science.org/doi/full/10.1126/sciadv.1701172#body-ref-R12>.

Hensel, Anna. 2018. VentureBeat. *Mark Zuckerberg dodges question from European Parliament on Facebook 'shadow profiles'*. [Online] 2018. <https://venturebeat.com/social/mark-zuckerberg-dodges-question-from-european-parliament-on-facebook-shadow-profiles/>.

Hill, Kashmir. 2017. How Facebook Figures Out Everyone You've Ever Met . *GIZMODO*. [Online] 7. listopad 2017. <https://gizmodo.com/how-facebook-figures-out-everyone-youve-ever-met-1819822691>.

Iaria Cataldo, An An Lieu, Alessandro Carollo, Marc H. Bornstein, Giulio Gabrieli, Albert Lee, Gianluca Esposito. 2022. From the Cradle to the Web: The Growth of “Sharenting”—A Scientometric Perspective. *ResearchGate*. [Online] 2022.

https://www.researchgate.net/publication/359818383_From_the_Cradle_to_the_Web_The_Growth_of_Sharenting-A_Scientometric_Perspective.

internetem BEZPEČNĚ. 2018. Digitální stopa. *internetem bezpečně*. [Online] 2018.

<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/dobre-vedet/digitalni-stopa/>.

Jiří Kmec, David Kosař, Jan Kratochvíl, Michal Bobek. 2012. *Evropská úmluva o lidských právech, Komentář*. Praha : C.H.Beck, 2012. 978-80-7400-365-3.

Josef Donát, Jan Tomášek. 2016. *Právo v síti - průvodce právem na internetu*. Praha : C.H.Beck, 2016. 978-80-7400-610-4.

Kamil Kopecký, René Szotkowski. 2019. České děti v kybersvětě. *e-bezpečí*. [Online] 2019. <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>.

Kemp, Simon. 2022. DIGITAL 2022: INSTAGRAM'S SURGE CONTINUES. *DATAREPORTAL*. [Online] 2022. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-instagram-headlines?rq=instagram>.

—. 2023. FACEBOOK STATISTICS AND TRENDS. *DataReport*. [Online] 19. únor 2023. <https://datareportal.com/essential-facebook-stats>.

Khatsenkova, Sophia. 2023. euronews.next. *'Sharenting': Why is France trying to stop parents from oversharing their children's images online?* [Online] 3. březen 2023.

<https://www.euronews.com/next/2023/03/10/sharenting-why-is-france-trying-to-stop-parents-from-oversharing-their-childrens-images-on>.

Kopecký, K., Szotkowski, R., Mičková, H., Nováková, A. 2022. Sharenting u českých rodičů, výzkumná zpráva. *Přehled výzkumu centra PRVoK*. [Online] 2022. <https://www.e-bezpeci.cz/vyzkum/>.

Kopecký, Kamil. 2019. České děti v kybersvětě. *PŘEHLED VÝZKUMU (ZÁKLADNÍ PŘEHLED VÝZKUMU*

CENTRA PRVOK PDF UP). [Online] 2019. <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>.

Kudrna, David. 2020. iRozhlas. *Fotky dětí ze sítí můžou vést ke kyberšikaně nebo skončit na pornoserverech, říká odborník*. místo neznámé : Český rozhlas, 4. březen 2020.

Latifi, Fortesa. 2023. Influencer Parents and The Kids Who Had Their Childhood Made Into Content. *teenVOUGE*. [Online] 10. březen 2023. <https://www.teenvogue.com/story/influencer-parents-children-social-media-impact>.

Lomas, Natasha. 2023. Facebook data-scraping breach triggers GDPR enforcement lawsuit in Ireland . *Join TechCrunch+*. [Online] 10. leden 2023. https://techcrunch.com/2023/01/10/digital-rights-ireland-gdpr-lawsuit-facebook-data-scraping-breach/?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xILmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAA N72Qj4NB5Xcm0s0F8UEbHEynDv_AB4EtoRdKnMxvFRgl-B5efuFqPII2C3NMesnu1H4CJh0h.

Luis Aguiara, Christian Peukertb , Maximilian Schaferc, Hannes Ullriche. 2022. Facebook Shadow Profiles. *arxiv.org*. [Online] květen 2022. <https://arxiv.org/pdf/2202.04131.pdf>.

META. 2023. Centrum soukromí. *META*. [Online] 1. leden 2023. [https://privacycenter.instagram.com/policy/?annotations\[0\]=1.ex.41-InformationWeCollectIf](https://privacycenter.instagram.com/policy/?annotations[0]=1.ex.41-InformationWeCollectIf).

—, 2022. Podmínky používání služby. *Facebook*. [Online] 2022. <https://www.facebook.com/legal/terms>.

—, 2023. Zásady ochrany osobních údajů. *META*. [Online] 5. duben 2023. [https://www.facebook.com/privacy/policy?annotations\[0\]=1.ex.41-InformationWeCollectIf](https://www.facebook.com/privacy/policy?annotations[0]=1.ex.41-InformationWeCollectIf).

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 2016. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. [<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/Preklady-dokumentu-OSN.pdf>] místo neznámé : Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. 978-80-7421-120-1.

Monika Szczurowska. 2017. Pierwszy w Polsce wyrok za umieszczanie kompromitujących zdjęć dzieci na Facebooku. *SOCIALPRESS*. [Online] 10. duben 2017. <https://socialpress.pl/2017/04/pierwszy-w-polsce-wyrok-za-umieszczanie-kompromitujacych-zdjec-dzieci-na-facebooku>.

noyb. 2023. Data Protection Day: Are Europeans Really Protected? . *noyb*. [Online] 27. leden 2023. <https://noyb.eu/en/data-protection-day-are-europeans-really-protected>.

Ondřejová, Eva. 2023. Fotografie dětí na sociálních sítích – právní aspekty. *epravo.cz*. [Online] 15. únor 2023. <https://www.epravo.cz/top/clanky/fotografie-deti-na-socialnich-sitich-pravni-aspekty-115935.html>.

OSN. 1948. *VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV*. [Online] 1948. https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/czc.pdf.

—, 1989. Convention on the Rights of the Child . *United Nations*. [Online] 1989. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>.

—, 1966. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. [Online] 1966. <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/pakt.pdf>.

—, 2021. Výbor OSN pro práva dítěte v Ženevě vydal doporučení pro Českou republiku . *Informační centrum OSN v Praze*. [Online] 1. říjen 2021. <https://osn.cz/vybor-osn-pro-prava-ditete-v-zeneve-vydal-doporuceni-pro-ceskou-republiku/>.

Pesenti, Jerome. 2021. *META. An Update On Our Use of Face Recognition*. [Online] 2. Listopad 2021. <https://about.fb.com/news/2021/11/update-on-use-of-face-recognition/>.

- Policie ČR. 2019.** Preventivní projekt Tvoje cesta onlinem. *POLICIE ČR*. [Online] 2019.
<https://www.policie.cz/clanek/preventivni-projekt-tvoje-cesta-onlinem.aspx>.
- Přívora, Mgr. Jan. 2022.** Předávání osobních údajů do USA aneb praktické dopady rozhodnutí Schrems II. *Cisek*. [Online] 17. únor 2022. <https://akcisek.cz/cs/blog/predavani-udaju-do-usa-aneb-vyvoj-a-dopady-rozhodnuti-schrems-ii>.
- Rada Evropy. 2023.** 46 Member States. *Council of Europe*. [Online] 2023.
<https://www.coe.int/en/web/portal/46-members-states>.
- Úřad pro ochranu osobních údajů. Rada Evropy. Úřad pro ochranu osobních údajů.** [Online]
<https://www.uouu.cz/rada-evropy/ds-1797/archiv=0&p1=1659>.
- Sedlák, Jan. 2012.** Proč Facebook zaplatil miliardu dolarů za Instagram. *e15*. [Online] 11. duben 2012.
<https://www.e15.cz/byznys/technologie-a-media/proc-facebook-zaplatil-miliardu-dolaru-za-instagram-758751>.
- Smahel, D. & Wright, M. F. 2014.** ResearchGate. *The meaning of online problematic situations for children: Results of qualitative cross-cultural investigation in nine European countries*. [Online] červen 2014.
https://www.researchgate.net/publication/264563222_The_meaning_of_online_problematic_situations_for_children_Results_of_qualitative_cross-cultural_investigation_in_nine_European_countries.
- Smith, Kit. 2019.** 50 Incredible Instagram Statistics. *Brandwatch*. [Online] 19. leden 2019.
<https://www.brandwatch.com/blog/instagram-stats/>.
- , 2019. 53 Incredible Facebook Statistics and Facts. *Brandwatch*. [Online] 1. červen 2019.
<https://www.brandwatch.com/blog/facebook-statistics/>.
- Smith, Lydia. 2018.** Woman faces £9,000 fine if she posts pictures of her son on Facebook. *Independent*. [Online] 12. leden 2018. <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/facebook-fines-woman-son-photos-post-social-media-court-italy-rome-a8155361.html>.
- Sonia Livingstone, Leslie Haddon, Anke Goerzig, Kjartan Ólafsson. 2011.** Technical report and user guide: the 2010 EU kids online survey. *ResearchGate*. [Online] leden 2011.
https://www.researchgate.net/publication/313011384_Technical_report_and_user_guide_the_2010_EU_kids_online_survey.
- Steinberg, Stacey B. 2017.** Sharenting: children's privacy in the age of social media. *HeinOnline*. [Online] 2017. <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/emlj66&id=863&collection=journals&index=>.
- Syllová, Jindřiška. 2010.** *Lisabonská smlouva, komentář*. místo neznámé : C.H.Beck, 2010. 978-80-7400-339-4.
- UNICEF.** Protecting children online. *UNICEF*. [Online] <https://www.unicef.org/protection/violence-against-children-online>.
- Valoušek, Martin. 2022.** *Fotografie a právo - Autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Praha : Leges, 2022. 978-80-7502-597-5.
- Váňová, Michaela. 2019.** Facebookové děti jdou do puberty. A tvrdě pocítují důsledky chlubitvých fotek rodičů. *Aktuálně.cz*. [Online] 28. duben 2019. <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/facebookove-deti-jdou-do-puberty-a-tvrde-pocituji-dusledky-c/r~e3e37ebc65a711e9b6a9ac1f6b220ee8/>.
- Wolfers, Lara N. 2020.** Parental mobile media use for coping with stress: A focusgroups study. *ResearchGate*. [Online] 13. květen 2020.
https://www.researchgate.net/publication/348780150_Parental_mobile_media_use_for_coping_with_stress_A_f

Seznam Grafů

Graf 1- výzkum Sharenting u českých rodičů, Centrum PRVoK, PdF UP Olomouc	18
Graf 2- výzkum EU Kids 2020, graf znázorňující procentuální zastoupení dětí, které se za rok 2019 setkały agresivním chováním a šikanou online. V roli agresorů (červená) nebo obětí (růžová).....	20

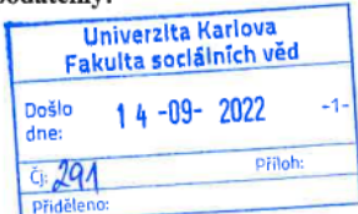
Seznam Tabulek

Tabulka 1- výzkum Sharenting u českých rodičů, Centrum PRVoK, PdF UP Olomouc.....	19
Tabulka 2 - EU kids online 2020	22
Tabulka 3 - výzkum Sharenting u českých rodičů, Centrum PRVoK, PdF UP Olomouc.....	23

Seznam Obrázků

Obrázek 1 - Toyah Diebel.....	41
-------------------------------	----

SCHVÁLENO 16.9.22

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁRSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Švabová Aneta	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2020	
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta:	
Studijní program/specializace: Komunikační studia/Mediální studia	
Název práce v češtině: Sdílení fotografií dětí jejich rodiči na sociálních sítích	
Název práce v angličtině: Sharing pictures of children by their parents on social media	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat <u>nejdříve</u> šest měsíců od schválení tezí) LS 2022/2023	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Vývoj sociálních médií je velice rychlý a s novinkami se v tomto prostředí setkáváme často. Předstihly tak vývoj právní, který prostředí sociálních sítí reguluje pouze minimálně. Od vzniku sociálních sítí se tak ukázalo spoustu aspektů, kde tato regulace chybí. V dnešní době dospívá generace dětí, které s internetem a sociálními sítěmi vyrůstaly. A to možná i v bližším spojení, než si uvědomují, díky aktivitě svých rodičů na těchto sítích. Hodně dětí tak má svou digitální stopu ještě dříve, než se na sítích začnou samy pohybovat. Tato stopa vznikla bez jejich souhlasu, a její obsah je často velice odlišný od toho, co by si o sobě samy přály sdílet. Tomuto tématu se proto budu věnovat jak z právní, tak z odborné mediální strany a soustředit se budu zejména na společnost META. Hlavní otázkou, kterou si budu klást, je jaké jsou důsledky sdílení fotografií dětí jejich rodiči na soc. sítích pro jejich budoucí život, jak daleko může rodič v tomto sdílení zajít a jakou má dítě možnost se po nabytí svéprávnosti bránit. Svě závěry budu podkládat právními prameny, odbornou literaturou a nálezy soudů.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):	
<ul style="list-style-type: none"> • Úvod • Společnost META (jak probíhá sběr dat, podle jakých pravidel se na Facebooku řídíme a jak do toho mohou zasahovat právní řády – zejména český a evropský) • Digitální stopa (Stručná definice, co to pro nás znamená, možné důsledky do budoucna, a především vytváření naší digitální stopy třetími stranami – bez našeho vědomí a souhlasu – koncept stínového profilu) • Koncept soukromí a jeho ochrany (zejména z pohledu české a evropské úpravy soukromého práva a přirozených práv, doplněné o judikáty týkající se sdílení fotografií dětí jejich rodiči na soc. sítích) • Právní rámec problematiky sdílení fotografií dětí jejich rodiči a způsob, jak chránit svá práva (zasazení této konkrétní problematiky do právního rámce, představení návrhu postupu při obraně svých práv, úvaha nad vhodností právního postupu) • Závěr 	
Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy): V této práci budu zpracovávat odbornou literaturu, právní předpisy a judikaturu soudů.	

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Budu vypracovávat teoretickou bakalářskou práci, založenou na interpretaci množství odborného materiálu a právních předpisů. Na základě toho bych pak ráda vypracovala návrh praktického postupu při ochraně osobních údajů, kterým se budou moct řídit děti, jejichž osobnostní práva byla jejich rodiči porušena a prezentovala nové poznatky ohledně této problematiky.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-610-4.

Tato kniha se zabývá právy ze všech oblastí právní vědy, se kterými přicházíme do styku v prostředí internetu. Věnuje se zejména právu z pohledu uživatele a pro moji práci budou podstatné zejména kapitoly o sociálních sítích.

VALOUŠEK, Martin. Fotografie a právo: autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-597-5.

Kniha se věnuje právům, se kterými se setkáváme při pořizování, ukládání a sdílení fotografií. Vedle praktického výkladu obsahuje také bohatou judikaturu, a to českou i evropskou. Pro moji práci bude podstatná zejména část o ochraně osobnosti.

BRAKE, D., 2014. Sharing our lives online. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Tato kniha se zabývá riziky a potencionálními hrozbami, kterým se vystavujeme, když na sociálních sítích sdílíme informace o sobě a o svých blízkých. Zde pro mě bude klíčová otázka dlouhodobé paměti internetu a digitální stopy, kterou po sobě zanecháváme.

Bessant, Claire. (2018). Sharenting: Balancing the conflicting rights of parents and children. Communications Law. 23.

Tato odborná publikace se věnuje hranicím práv dětí a rodičů, která se týkají sdílení informací o dětech – tzv. Sharenting. Rozvíjí diskusi na toto téma a prezentuje soudní případy dětí, které za nadměrné sdílení žalovaly své rodiče.

ROZEHNAL, Aleš. Mediální právo. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-549-4.

Kniha široce popisuje právo, kterým se řídí média v České republice, a to podle evropského i českého právního řádu. Pro moji práci budou klíčové kapitoly o sociálních médiích a právu na internetu.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

HAVLAS, Jakub. *Digitální stopa* [online]. Praha, 2018 [cit. 2022-08-09]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/jivfui/>. Bakalářská práce. Panevropská univerzita, a.s., Vysoká škola podnikání a práva, a.s. Vedoucí práce RNDr. Dagmar Brechlerová, Ph.D.

DOLEŽALOVÁ, Eliška. *Digitální stopa na internetu* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-08-09]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/di5u13/>. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Vilém Sklenák.

HLAVINKOVÁ, Anna. *Sharenting - nadměrné sdílení informací o dětech jejich rodiči* [online]. České Budějovice, 2021 [cit. 2022-08-09]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/uxqxis/>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce Mgr. Ing. Renata Švestková, Ph.D.

KLUSOVÁ, Miroslava. *Limity zveřejňování fotografií na facebooku* [online]. Brno, 2018 [cit. 2022-08-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/gqqbr/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Vojtěch ŠÍMÍČEK.

Datum / Podpis studenta/ky

14.9.2022

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:	
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:	
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.	
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.	
Mgr. Ing. Jana Rosenfeldová	
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga	Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.